

Laskelmia Vasemmiston vaihtoehtobudjetin reformien vaikutuksista

Sosiaaliturva, tuloverotus ja välilliset verot

Sisällys

1. Laskelmassa huomioidut reformit	2
1.1 Talousarvioesitys	2
1.2 Vasemmiston vaihtoehtobudjetti.....	4
2. Laskentamenetelmät ja oletukset	6
2.1 Tuloverotus ja sosiaaliturva.....	8
2.2 Välilliset verot.....	10
2.3 Esimerkkilaskelmien oletukset.....	13
3. Staattiset kustannusvaikutukset	15
4. Staattiset tulonjakovaikutukset.....	18
5. Staattiset vaikutukset eri väestöryhmiin	23
6. Esimerkkilaskelmia	26
6.1 Esimerkkilaskelmia tuloverotukseen tehtävien muutosten vaikutuksesta	26
6.2 Esimerkkilaskelmia vaikutuksista käytettävissä oleviin tuloihin.....	30
6.3 Esimerkkilaskelmia työnteon kannustimista	32
7. Tulonsiirtoreformien työllisyysvaikutukset.....	36
Lähteet	39
Liite 1: Hallituksen esitykset.....	41
Liite 2: Tulokymmenysten alarajat.....	42

1. Laskelmassa huomioidut reformit

Käytettävissä oleviin aineistoihin ja menetelmiin liittyvien rajoitteiden vuoksi tarkastelun ulkopuolelle jää muutoksia, jotka vaikuttaisivat suoraan tai epäsuorasti kotitalouksien taloudelliseen asemaan. Laskelmat koskevatkin vain alla lueteltuja reformikokonaisuuksia, eivätkä ne siten kuvaa esimerkiksi koko talousarvioesityksen tai eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjetin vaikutuksia.

1.1 Talousarvioesitys

Reformit kuvaavat muutosta suhteessa pysyvän lainsäädännön mukaiseen tilanteeseen vuonna 2025. Vero- ja etuusperusteiden muutoksia koskevat hallituksen esitykset on lueteltu tarkemmin liitteessä 1.

Sosiaaliturva:

- Työttömyysturva:
 - a. Luovutaan työttömyysturvan korotusosista ja korotetuista ansio-osista
 - b. Osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärää pienennetään 35 prosenttiin
- Asumisen tuet
 - a. Yleisen asumistuen varallisuusharkinta, eläkkeensaajan asumistuen varallisuusharkinnan kiristys
 - b. Eläkkeensaajan asumistuen lisäomavastuun kiristys 43,5 prosenttiin
 - c. Kouvolan, Mikkelin, Porin, Kajaanin, Lappeenrannan ja Vaasan siirto yleisen asumistuen kuntaryhmään III
 - d. Opiskelijoiden siirto opintotuen asumislisän piiriin ja asumislisän tason tarkistaminen
- Kansaneläkkeen, takuueläkkeen ja sairauspäivärahan alaikärajan nosto 18 ikävuoteen
- Sairausvakuutuksen 70 prosentin korvaustasoon oikeuttavan tulorajan laskeminen lain tasolla 20 780 euroon, ja korvausprosentin alentaminen tulorajan ylittävillä tuloilla 15 prosenttiin
- Oppimateriaalilisän rajaaminen alle 18-vuotiaille
- Kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien indeksijäädytys (jäädytyksen vaikutus vuodelta 2025)

Tuloverotus:

- Ansiotuloverotuksen indeksitarkistus
 - a. Tuloveroasteikko (pl. kaksi ylintä rajaa)
 - b. Työtulovähennys
 - c. Perusvähennys
- Työtulovähennyksen korottaminen 100 milj. eurolla
- Työtulovähennyksen lapsikorotus
- Ansiotulovähennyksen korvaaminen työtulovähennyksellä
- Eläketulovähennyksen poistumaprocentin korottaminen

- Kotitalousvähennyksen omavastuun korotus ja enimmäismäärän sekä vähennyskelpoisen osuuden aleneminen

Välilliset verot:

- Yleisen arvonlisäverokannan ja vakuutusmaksuveron korotus (muutos 9/2024)
- 10 prosentin arvonlisäverokantaan kuuluvien tuotteiden siirto 14 prosentin kantaan
- Inkontinenssisuojien, kuukautissuojien ja vaippojen siirto 14 prosentin arvonlisäverokantaan
- Makeisten arvonlisäverokannan korotus
- Tupakkaveron korotus (11/2024 ja 7/2025 voimaan tulevat muutokset)
- Väkevien alkoholijuomien veronkorotus
- Virvoitusjuomaveron korotus
- Jakeluväliteiden muutosten vaikutukset polttoaineiden kuluttajahintoihin

Välillisiin veroihin kohdistuvat muutokset on huomioitu vuonna 2025 voimaan tulevien muutosten osalta, jos muuta ei ole mainittu.

1.2. Vasemmiston vaihtoehtobudjetti

Reformit kuvaavat muutosta suhteessa vuoden 2025 talousarvioesitykseen.

Sosiaaliturva:

- Perutaan indeksidonnaisten etuuksien jäädytykset vuosilta 2024 ja 2025
- Perutaan yleiseen asumistukeen tehdyt muutokset vuosilta 2024 ja 2025
 - a. Kuntaryhmän I yhdistäminen kuntaryhmään II (2024)
 - b. Korvausasteen alentaminen (2024)
 - c. Ansiotulovähennyksen poistuminen (2024)
 - d. Omavastuun kaavan muutokset (2024)
 - e. Asumistuen poistuminen omistusasujilta (2024)
 - f. Yleisen asumistuen varallisuusharkinta (2025)
 - g. Kouvolan, Mikkelin, Porin, Kajaanin, Lappeenrannan ja Vaasan siirto yleisen asumistuen kuntaryhmään III (2025)
 - h. Opiskelijoiden siirtäminen opintotuen asumislisän piiriin
- Perutaan eläkkeensaajan asumistukeen tehdyt muutokset vuodelta 2025
 - a. varallisuusharkinnan kiristys
 - b. lisäomavastuun kiristys 43,5 prosenttiin
- Perutaan työttömyysturvaan tehdyt muutokset vuosilta 2024 ja 2025
 - a. Tason porrastaminen (2024)
 - b. Suojaosien poistuminen (2024)
 - c. Lapsikorotusten poistuminen (2024)
 - d. Lomakorvausten jaksotus (2024)
 - e. Omavastuupäivien kasvattaminen (2024)
 - f. Työssäoloehdon pidentäminen (2024)
 - a. Työttömyysturvan korotusosista ja korotetuista ansio-osista luopuminen (2025)
 - b. Osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärän pienentäminen 35 prosenttiin (2025)
- Perutaan kansaneläkkeen, takueläkkeen ja sairauspäivärahan alaikärajan nosto 18 ikävuoteen (2025)
- Perutaan sairausvakuutuksen 70 prosentin korvaustasoon oikeuttavan tulorajan laskeminen lain tasolla 20 780 euroon ja korvausprosentin alentaminen tulorajan ylittävillä tuloilla 15 prosenttiin (2025)
- Perutaan oppimateriaalilisän rajaaminen alle 18-vuotiaille (2025)
- Omat reformit
 - a. Työttömyysturvan suojaosa korotetaan 500 euroon
 - b. Eläkkeensaajan asumistukeen luodaan 300 euron ansiotulovähennys
 - c. Omaishoidon tuen hoitopalkkiota korotetaan 20 prosenttia

Tuloverotus:

- Tuloveroasteikko
 - a. ylimmän portaan raja alennetaan 85 800 euroon
 - b. korotetaan 4. ja 5. portaan veroastetta 1,25 prosenttiyksikköä
- Perutaan eläketulovähennyksen kiristys
- Pääomatuloverojen verotuksessa siirrytään käyttämään valtion tuloveroasteikkoa sekä kunnallisveroa. Pääomatulot verotetaan edelleen erillään muusta ansiotulosta eikä muutoksella ole vaikutusta vähennyksiin.
- Listaamattomien yhtiöiden osinkoverotus yhtenäistetään listattujen yhtiöiden osinkoverotuksen kanssa. Osingosta 85 prosenttia verotetaan pääomatulona.
- Yrittäjävähennyksestä luovutaan
- Työmatkakulujen omavastuu alennetaan 750 euroon
- Maksumuutokset
 - a. Työttömyysvakuutusmaksuja siirretään 0,245 prosenttiyksikköä työntekijöiltä työnantajille, jolloin maksuosuudet vastaavat kilpailukykykysymystä edeltävää aikaa.
 - b. Työeläkemaksujen osalta siirretään 1,2 prosenttiyksikköä työntekijöiltä työnantajille.

Kulutusverot:

- Perutaan yleisen arvonlisäverokannan nosto
- Perutaan 10 prosentin alv-kantaan kuuluvien tuotteiden siirto 14 prosenttiin
- Siirretään inkontinenssisuojat, kuukautissuojat ja vaipat 10 prosentin kantaan
- Perutaan oluen verotuksen keventäminen (2024)
- Perutaan jakeluvälitteiden muutokset (2024 ja 2025)
- Perutaan liikennepolttoaineiden valmisteverojen muutokset (2024)
- Sidotaan valmisteverot elinkustannusindeksiin

2. Laskentamenetelmät ja oletukset

Laskelmassa tarkastellaan edellä mainittujen Vasemmiston vaihtoehtobudjettiin sisältyvien reformien vaikutusta verrattuna sekä ns. pysyvän lainsäädännön (PLS) että vuoden 2025 talousarvioesityksen (TAE) mukaiseen tilanteeseen. Lisäksi muistiossa on raportoitu vertailtavuuden vuoksi myös vuoden 2025 talousarvioesityksen sisältämien reformien vaikutus suhteessa pysyvän lainsäädännön mukaiseen tilanteeseen. Tarkastelu rajoittuu vain mikrosimulointimalleilla arvioitavissa oleviin politiikkamuutoksiin (tuloverotus, sosiaaliturva, varhaiskasvatusmaksut ja tietyt välilliset verot). Tarkastelun kohteena ovat mikrosimulointimenetelmillä arvioitavissa olevat vaikutukset käytettävissä oleviin tuloihin ja julkiseen talouteen (kustannukset), työllisyyteen, tulonjakoon, eri väestöryhmiin ja esimerkkiperheiden taloudelliseen asemaan. Muistiossa ei oteta kantaa reformeihin mahdollisesti liittyviin juridisiin rajoitteisiin eikä muihin kuin taloudellisiin vaikutuksiin.

Pysyvä lainsäädäntö

Pysyvän lainsäädännön mukainen tilanne kuvaa lainsäädännön osalta muuttumatonta tilannetta. Toisin sanoen pysyvän lainsäädännön mukaisessa tilanteessa ei toteutettaisi 1. luvussa mainittuja muutoksia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita täysin muuttumatonta tilannetta vero- ja etuusperusteissa suhteessa kuluvaan vuoteen. Pysyvän lainsäädännön mukaisessa tilanteessa esimerkiksi lain mukaisesti indeksisidonnaiset etuudet muuttuvat indeksin kehitystä vastaavasti. Lisäksi mahdolliset määräaikaisesti voimassa olevat lakimuutokset poistuvat automaattisesti, ellei päätösperäisesti toisin säädetä. Toisaalta esimerkiksi tuloverotuksen indeksitarkastukset eivät ole pysyvän lainsäädännön mukaisia muutoksia vaan päätösperäisiä lainsäädäntömuutoksia. Sosiaalivakuutusmaksujen muutoksia ei ole kuitenkaan miltään osin otettu huomioon päätösperäisinä muutoksina.

Kaikki laskelmat kuvaavat vuositason vaikutuksia eli jokainen (ei-määräaikainen) muutos on voimassa koko kalenterivuoden 2025, vaikka todellisuudessa lakimuutos tulisi voimaan kesken vuotta. Määräaikaiset osan vuodesta voimassa olevat muutokset huomioidaan voimassaolokuukausien suhteellisen osuuden mukaisesti (voimassaolokuukaudet/12).

Tulokäsitteet ja -fraktiilit

Käytettävissä olevien tulojen tulokäsitteenä käytetään SISU-mikrosimulointimallin mukaista käytettävissä olevien rahatulujen käsitettä, joka huomioi mm. kirkollisverot ja myyntivoitot, mutta ei opintolainoja eikä laskennallista asuntotuloa. Tämän lisäksi kotitalouden varhaiskasvatusmaksut vähennetään aina edellä mainituista rahatulosta. Välillisiin veroihin kohdistuvien päätösperäisten muutosten osalta kotitalouden käytettävissä olevista tuloista vähennetään välillisten verojen muutos suhteessa verrattavaan tilaan. Tulofraktiileja muodostettaessa käytetään kuitenkin aina ensin mainittua tulokäsitettä ilman varhaiskasvatusmaksujen ja välillisten verojen huomioimista. Kulutustutkimuksen (välillinen verotus) osalta tulofraktiilien muodostamisessa käytetty käytettävissä olevien rahatulujen määritelmä poikkeaa SISU-mallista hieman, jolla ei kuitenkaan ole merkittävää vaikutusta tuloksiin.

Tulofraktiilit on kiinnitetty kuvioissa ja taulukoissa aina pysyvän lainsäädännön mukaiseen tilanteeseen. Fraktiilit on laskettu kotitalouden ekvivalenttien käytettävissä olevien mukaan siten, että jokaisessa tuloviidenneksessä tai -kymmenyksessä on yhtä monta henkilöä (ns. henkilöpainotus). Ekvivalenttien tulojen muodostamisessa on käytetty ns. OECD:n modifioitua ekvivalenssiskaalaa¹.

Skaalattua tulokäsitettä käytetään myös pienituloisuusasteita ja Gini-kerrointa laskettaessa. Muilta osin taulukoissa ja kuvioissa esitetyt tiedot on laskettu todellisista (skaalaamattomista) tuloista. Ekvivalenssiskaalausta ei ole näiltä osin tehty tulosten helpomman tulkittavuuden vuoksi, mutta toisaalta

¹ Ks. ekvivalenttien tulojen muodostamisesta ja ekvivalenssiskaalasta liite 2.

tämä heikentää jossain määrin eri väestöryhmien vertailtavuutta. Väestöryhmittäisissä tuloksissa suhteellinen muutos (%) tarkoittaa ryhmäkeskiarvon suhteellista muutosta (sama kuin ryhmän tulosumman suhteellinen muutos) ja keskimääräinen euromääräinen muutos (€/henkilö tai kotitalous) ryhmäkeskiarvon absoluuttista muutosta (sama kuin tulojen absoluuttisten erotusten keskiarvo).

Muita huomioita

Henkilötason laskelmissa (sukupuolivaikutukset) kotitalouskohtaiset erät (toimeentulotuki, lapsilisät, yleinen asumistuki ja varhaiskasvatusmaksut) on jaettu henkilötasolle tasan kotitalouden täysi-ikäisten jäsenten kesken.

Huomionarvoista on, että välillistä verotusta koskevat muutokset lasketaan eri otospopulaatiolle kuin SISU-mikrosimulointimallilla laskettavat tulonsiirtojärjestelmään ja varhaiskasvatusmaksuihin tehtävät muutokset². Näin ollen kaikkia lainsäädäntömuutosten johdosta tapahtuvia tulojen muutoksia ei havaita samoille henkilöille/kotitalouksille, joka aiheuttaa osaltaan epävarmuutta tulojakoa ja eri väestöryhmien tulojen muutosta kuvaaviin laskelmiin. Erityisesti välillistä verotusta koskeviin tuloksiin onkin suhtauduttava vain suuntaa antavina. Aineistojen rajoituksista johtuen välillistä verotusta ei huomioida voittajien ja häviäjien lukumääriä kuvaavissa laskelmissa, maakunnittaisessa tarkastelussa eikä pienituloisuusindikaattoreissa. Välillistä verotusta ei huomioida myöskään sukupuolivaikutuksissa³.

Eri aineistoissa myös luokitusten määritelmät eroavat toisistaan. Tämä koskee pienemmässä määrin kotitalouden elinvaihetta, mutta suurempia eroja on sosioekonomista asemaa kuvaavissa luokituksissa. SISU-mikrosimulointimallilla tehtävien tuloverotusta, sosiaaliturvaa ja varhaiskasvatusmaksuja koskevissa laskelmissa käytetään väestötilastojen mukaista rekisteripohjaista luokitusta. Sen sijaan Kulutustutkimuksen (välilliset verot) sosioekonominen asema perustuu pääosin haastattelutietoihin. Tämän vuoksi erityisesti sosioekonomisen aseman mukaan luokiteltuihin tuloksiin tulee suhtautua vain karkeina arvioina silloin, jos reformeja on laskettu useampaa eri aineistoa hyödyntäen (reformit sisältävät yhdistelmiä tulonsiirroista ja välillistä veroista). Tällöin myös sosioekonomisen aseman luokitus esitetään vain pääluokkatasolla.

Kotitalouden sosioekonomisen aseman mukaiseen tarkasteluun liittyy ominaisuuksia, jotka on otettava huomioon tuloksia tulkittaessa. Luokitus on kotitaloustasoinen ja muodostettu väestötilastoissa kotitalouden viitehenkilön pääasiallisen toiminnan mukaan. Luokkia ei pidä siten tulkita esimerkiksi etuudensaajaryhmiä. Kotitaloustason tarkastelussa tulot voivat koostua paitsi viitehenkilön pääasiallisesta tulonlähteestä, myös muiden henkilöiden tuloista. Ryhmän sisällä voi olla myös suuria vaihteluita keskimääräiseen muutokseen verrattuna perhekoosta ja -rakenteesta sekä esimerkiksi viitehenkilön työttömyys- ja opiskelukuukausien lukumäärästä ja vuosituloihin pohjaavasta tarkastelusta johtuen. Tyypillisesti sosioekonominen asema havainnollistaa kuitenkin eri väestöryhmien välisten erojen mittaluokkaa oikein.

Muistiossa käytetään selkeyden ja yhtenäisyyden vuoksi *kotitalous*-termiä myös SISU-mikrosimulointimallilla laskettujen vaikutusten osalta, vaikka tässä yhteydessä sillä tarkoitetaan tarkasti ottaen rekisteripohjaisesti muodostettua *asuntokuntaa*⁴.

² Mikrosimuloinnin rekisteriaineisto ei sisällä tietoa kotitalouksien kulutuksesta välillisten verojen laskemiseksi.

³ Välilliset verot lasketaan Tilastokeskuksen Kulutustutkimuksen avulla, joka on kotitaloustasoinen aineisto eikä sisällä suoraan tietoa kulutuksen jakautumisesta kotitalouden sisällä. Lisäksi suuri osa kotitalouksien kulutusmenoista on perheenjäsenten yhteistä kulutusta. Sukupuolivaikutusten arviointi olisikin välillisten verojen osalta mahdollista luotettavasti vain yhden hengen kotitalouksille.

⁴ Ks. käsitteistä tarkemmin: <http://www.stat.fi/meta/kas/kotitalous.html>

2.1 Tuloverotus ja sosiaaliturva

Muistion luvuissa 3–6 sosiaaliturvaan ja henkilöverotukseen kohdistuvien muutosten vaikutukset on arvioitu pääosin staattisella mikrosimulointimallilla⁵. Staattisessa mallissa ei oteta huomioon käyttäytymisvaikutuksia tai aikaulottuvuutta. Menetelmä huomioi siten vain reformien välittömät vaikutukset eikä esimerkiksi tulonsiirtojärjestelmään tehtävien muutosten vaikutusta työllisyyteen, palkkoihin ja talouskasvuun. Poikkileikkausaineistoon perustuva analyysi ei myöskään huomioi elinkaaren aikana tapahtuvia muutoksia tuloissa. Muistion luvussa 6.3 on kuvattu esimerkkitapausten avulla tulonsiirtoreformien vaikutuksia työnteon kannustimiin. Lisäksi luvussa 7 esitetään myös karkea arvio sosiaaliturvaan ja henkilöverotukseen kohdistuvien muutosten vaikutuksesta työllisyyteen ja edelleen tämän vaikutuksesta tuloeroihin. Mikrotason arvio ei kuitenkaan huomioi edellä mainittuja ns. yleisen tasapainon vaikutuksia.

<u>Käytettävä malli:</u>	SISU-mikrosimulointimalli (malliversio 24.40)
<u>Käytettävä aineisto:</u>	>800 000 henkilön rekisteriaineisto
<u>Aineistovuosi:</u>	2022 (ajantasaistettu ⁶ VM:n syksyn ennusteella v. 2025 tasoon, versio 2022.20)
<u>Lainsäädäntövuosi:</u>	2025

Alla on lueteltu tärkeimpiä sosiaaliturvan ja tuloverotuksen mallintamiseen liittyviä erityispiirteitä.

Ennusteet

Laskennassa käytettyjen ennusteiden lähteenä on käytetty valtiovarainministeriön syksyn ennustetta. Kansaneläke- ja työeläkeindeksi sekä palkkakerroin ovat myös vuoden 2025 osalta toteutuvia lukuja.

Sosiaalivakuutusmaksut

Sosiaalivakuutusmaksujen muutokset vuodelle 2025 ovat osittain seurausta hallituksen päätöksistä. Näitä muutoksia ei ole kuitenkaan miltään osin otettu huomioon päätösperäisenä muutoksena tässä muistiossa. Sosiaalivakuutusmaksut vuodelle 2025 ovat laskelmissa hallituksen esitysten mukaiset.

Maksumuutokset

Reformissa siirretään työttömyysvakuutusmaksuja 0,245 prosenttiyksikköä työntekijöiltä työnantajille, jolloin maksuosuudet vastaavat kilpailukykysovimusta edeltävää aikaa. Työeläkemaksujen osalta siirretään 1,2 prosenttiyksikköä työntekijöiltä työnantajille.

Reformin vaikutusta työntekijän maksuihin on arvioitu SISU-mallin avulla. Käytettävissä olevat tulot nousevat reformin vaikutuksesta noin 920 miljoonaa euroa.

Työnantajan maksujen vaikutusta on arvioitu kansantalouden tilinpidon sektorikohtaisen palkkasumman avulla. Vuoden 2023 palkkasummat on korotettu vastaamaan SISU-mallia vuoden 2025 tasossa. Työnantajien maksut (pl. julkinen sektori) nousevat noin 1 130 ja verotulojen oletetaan alenevan tästä 20 prosentilla. Näin

⁵ Ks. mallin tarkempi kuvaus Tilastokeskuksen sivuilta: <http://www.stat.fi/tup/mikrosimulointi/ominaisuudet.html>.

Kustannuslaskelmissa (muistion luku 3) ja työllisyysvaikutuksia (luku 7) arvioitaessa on hyödynnetty myös hallituksen esityksiä ja muita ulkoisia lähteitä.

⁶ Ajantasaistaminen on menetelmä, jolla nykyhetkeä vanhempaa aineistoa päivitetään vastaamaan paremmin nykyhetkeä tai ennustetaan tietoja tuleville vuosille. Ajantasaistusmenetelmässä pyritään huomioimaan muutokset mm.

tulokehityksessä, lainsäädännössä ja väestörakenteessa (ks. esim. [Immervoll, Lindström, Mustonen, Riihelä & Viitamäki \(2005\)](#)). SISU-mallin ajantasaistusprosessi on kuvattu tarkemmin mallin käyttäjän oppaassa ja sen liitteissä:

http://www.stat.fi/static/media/uploads/tup/mikrosimulointi/sisu_kasikirja_2018.pdf

ollen työnantajien kustannukset nousevat 904 miljoonaa euroa, jolloin kokonaisvaikutus julkiseen talouteen on noin -16 miljoonaa euroa.

	Työnantaja	Työntekijä	Yhteensä
Vakuutusmaksutulo	+1 575	-1 575	0
Vakuutusmaksutulo (pl. julk. sekt. sis. siirrot)	+1 130	-1 575	-445
Verotulot*	-226	655	429
Julkisen talouden rahoitusasema	+904	-920	-16

* Sisältää oletuksen työnantajan vakuutusmaksujen vaikutuksesta yhteisöveron tuottoon.

Osinkoverotuksen muuttaminen

Esitetyt laskelmat ovat osinkojen osalta kaikilta osin staattisia eivätkä ne ota huomioon mahdollisia käyttäytymisvaikutuksia. Käytettävissä oleva aineisto sekä laskentamalli eivät mahdollista näiden huomioimista. Yrittäjät todennäköisesti reagoisivat muutokseen maksamalla vähemmän osinkoa yhden vuoden tasolla, mikä johtaa siihen, että yllä annettu staattinen arvio verotulojen muutoksesta tulee arvioitua liian suureksi.

Aihetta on käsitelty laajasti mm. [Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän raportissa \(VM 2017b\)](#). Tutkimuksissa on havaittu, että valtaosa yrittäjistä pyrkii välttämään korkeammin verotettua ansiotulo-osinkoa ja tästä syystä jakaa osinkoa juuri nettovarallisuusrajaan asti. [Koiviston \(2023\)](#) tutkimus arvioi osinkoverotuksen muutoksia hieman syvällisemmin. Tutkimuksen mukaan muutokset johtavat pääosin tulonmuuntoon sekä yksittäisen vuoden sisällä (osinko vs. palkka), että vuosien välillä (osingonmaksun lykkääminen). Tutkimuksessa mm. havaitaan, että vuonna 2014 tapahtunut korkean nettovarallisuuden yritysten osinkojen verotuksen keveneminen johti siihen, että yritykset maksoivat keskimäärin 8 prosenttia enemmän samalla kun yrittäjille maksettu palkka pieneni 8 prosenttia. Samalla havaittiin, että ne yritykset, jotka jakoivat osinkoa juuri vanhan nettovarallisuusrajan eli 9 prosenttia nettovarallisuudesta, alensivat osinkojaan vastaamaan uutta 8 prosentin nettovarallisuusrajaa. Yrittäjät reagoivat voimakkaasti kannustimiin lähinnä tulonmuuntoa harjoittamalla. Osinkoverotuksen muutoksella ei kuitenkaan havaita olevan vaikutusta yrityksen investointeihin tai liikevaihtoon.

Toimeentulotukeen ja yleiseen asumistukeen liittyvät epätarkkuudet

Mikrosimulointimalli yliarvioi toimeentulotuen perusosaan kohdistuvien muutosten vaikutuksia ja myös tuen kohdentumisessa on epätarkkuuksia todelliseen tilanteeseen verrattuna mm. tukeen liittyvän alikäytön takia. Vastaavia ongelmia liittyy myös muihin etuuksiin (esim. asumistuet ja takuueläke), jotka simuloidaan mallissa kaikille tukeen laskennallisesti oikeutetuille henkilöille tai kotitalouksille. Yleisen asumistuen osalta malli yliarvioi erityisesti ansiotulovähennyksen vaikutusta, koska malli ei sisällä kuukausi- tai etuusjaksotasoisia tulotietoja. Lisäksi asumiskustannukset on aineistossa imputoitu suurelle osalle väestöstä ja niihin liittyy merkittävää epävarmuutta. Tämän vuoksi esimerkiksi Vasemmiston vaihtoehtobudjettiin sisältyvää toimeentulotuen enimmäisasumismenojen rajauksen perumista ei ole voitu huomioida laskelmissa. Epätarkkuudet heijastuvat suoraan toimeentulotukeen ja asumistukiin tehtävissä muutoksissa, mutta myös epäsuorasti muiden etuusmuutosten kautta (esim. työttömyysturvan leikkaus kasvattaa asumistuki- ja toimeentulotukimenoja). Vaikka sekä asumistuki- että toimeentulotukimalli tyypillisesti yliarvioivat vaikutuksia, muodostuu vaikutus kuitenkin nettomääräisesti yleensä lähemmäksi ”todellista” (toimeentulotuki kompensoi asumistuen muutosta).

SISU-mikrosimulointimallia ei tyypillisesti käytetä ainakaan asumistukien ja toimeentulotuen osalta ensisijaisena vaihtoehtona, kun pyritään arvioimaan muutosten vaikutuksia etuusmenoon ja julkiseen talouteen. Näitä vaikutuksia on arvioitu talousarvioesityksen osalta kyseisissä hallituksen esityksissä, joissa

muutoksia on arvioitu yksitellen. Näissä sosiaaliturvaa koskevissa kustannusarvioissa on tyypillisesti hyödynnetty suoraan Kelan ”etuusrekistereitä”. Näihinkin laskelmiin liittyy epävarmuutta erityisesti silloin, kun etuuden piiriin tulee suoraan tai epäsuorasti reformien seurauksena uusia kotitalouksia. Yksittäisten etuusmuutosten demografisten ja tulojaollisten vaikutusten sekä sosiaaliturva- ja veromuutosten yhteisvaikutusten arviointi kuitenkin edellyttää SISU-mallin käyttöä ja siihen liittyvät epätarkkuudet on hyväksyttävä tämän tyyppisissä tarkasteluissa.

Yleisen asumistuen ja eläkkeensaajan asumistuen varallisuusharkinta

Yleisen asumistuen uuden varallisuusharkinnan sekä eläkkeensaajan asumistuen varallisuusharkinnan arvioihin liittyy erityisen suurta epävarmuutta, koska aineistossa ei ole tietoa etuudensaajien varallisuudesta. Näitä muutoksia koskevat arviot on tehty laskemalla henkilöille laskennallisen bruttovarallisuuden pääomatulojen (pl. luovutusvoitot) perusteella olettaen vuosituotoksi kolme prosenttia. Bruttovarallisuudesta on vähennetty henkilön velat lukuun ottamatta oman kodin asuntolainaa. Asuntolainan suuruus on arvioitu käyttämällä aineistovuoden 2022 keskimääräistä asuntolainan korkoa (1,74 %). Tällä laskutoimituksella on saatu henkilön nettovarallisuudesta laskennallinen arvio, jota on käytetty varallisuusharkinnan laskennassa.

Käytettyyn menetelmään liittyy erittäin suurta epävarmuutta, koska arvion ulkopuolelle jää merkittäviä omaisuuseriä, jotka eivät tuota aineistoon sisältyviä pääomatuloja (esim. kesämökki, metsäomistus, pankkitalletukset). Myös pääoman tuotto prosentti voi poiketa merkittävästi laskelmassa käytetystä kolmesta prosentista. Vastaavaa menetelmää on kuitenkin käytetty myös hallituksen esityksen arvioissa yleisen asumistuen varallisuusharkinnasta, joten se on yhdenmukainen ko. arvioiden kanssa.

Opiskelijoiden asumislisä

Mikrosimulointimalli ei pysty tunnistamaan täsmällisesti kuukausitasolla, ketkä opiskelijat siirtyisivät yleisen asumistuen piiristä opintotuen asumislisän piiriin. Tämän vuoksi opiskelijoiden asumislisää koskevaan arvioon liittyy epävarmuutta. Laskelmissa ei ole myöskään huomioitu muutoksen mahdollisia vaikutuksia opiskelijoiden asumisvalintoihin.

Mallin tuottama toimeentulotuen saannin yliarvio on opiskelijoiden asumislisäsiirron yhteydessä poikkeuksellisen suuri. Tämän vuoksi toimeentulotuen saanti on määritelty nollassi asumislisän piiriin luokitelluilla opiskelijoilla sekä pysyvän lainsäädännön mukaisessa laskelmassa että reformilaskelmissa. Tämä vääristää toimeentulotuen saantia hieman alaspäin, koska perheettömät opiskelijatkin voivat saada joissain tilanteissa toimeentulotukea. Ratkaisulla estetään kuitenkin suhteettoman suuri vääristymä toimeentulotuen saannissa pysyvän lainsäädännön ja asumislisäreformin välillä.

2.2 Välilliset verot

Välillisten kulutusverojen osalta kustannuslaskelmat ovat lähtökohtaisesti staattisia tai suoraan hallituksen esityksiin perustuessaan niissä esitettyjen arvioiden ja menetelmien mukaisia. Välillisiä veroja koskevat jakaumalaskelmat ovat myös staattisia, jos toisin ei ole mainittu. Staattisessa laskentakehikossa jakaumavaikutuksia arvioitaessa oletetaan, että välillisten verojen muutokset siirtyvät täysimääräisinä kuluttajahintoihin ja että hintamuutokset eivät vaikuta kotitalouksien kulutuskäyttäytymiseen⁷. Välillisten verojen muutosten vaikutuksia kotitalouksien ostovoimaan arvioidaan vähentämällä kotitalouden käytettävissä olevista tuloista välillisten verojen muutos. Siten veronkorotus heikentää kotitalouden

⁷ Kotitalouksien kokonaiskulutusta ei myöskään kiinnitetä perusuran tai aineiston perusvuoden tasoon eikä kotitalouksilla ole siten budjettirajoitetta, jos välillisiä veroja nostetaan. Toisin sanoen puhtaasti staattisessa laskentakehikossa kotitalouksien oletetaan ostavan saman määrän tuotteita hyödykkeen veroasteesta riippumatta (esim. arvonnäköveropohja ei muutu).

ostovoimaa suhteessa verrattavaan tilaan⁸. Välillisten verojen muutosten vaikutusarviointi keskittyy vain ostovoiman muutokseen eikä esimerkiksi muita hyvinvointiin liittyviä ulottuvuuksia pyritä arvioimaan (esim. terveysvaikutukset).

Kustannuslaskelmat

Vaihtoehtobudjetin kokonaisuuden sisältämien välillisten verojen muutosten kustannusvaikutukset perustuvat lähtökohtaisesti hallituksen esityksissä arvioituihin taloudellisiin vaikutuksiin, jos erikseen ei ole toisin mainittu. Välillisten verojen kustannusvaikutukset kuvaavat vaikutusta koko verokertymään eivätkä pelkästään kotitalouksien osuutta kulutuksesta.

Jakaumavaikutukset

Välillisten verojen muutosten vaikutuksia eri tulokymmenysten ja väestöryhmien ostovoimaan on arvioitu tuoreimman vuoden 2022 Kulutustutkimuksen avulla. Kulutustutkimuksen tulo- ja kulutusmenotietoja ei ole SISU-mallista poiketen korotettu tarkasteluvuoden 2025 tasolle, jonka vuoksi kaikki välillisiä veroja koskevat kotitalouskohtaiset laskelmat ovat vuoden 2022 tasossa.

Välillisen verotuksen jakaumavaikutusten arvioimiseen liittyy useita epävarmuustekijöitä aineistoon ja menetelmään liittyvien rajoitteitten takia⁹. Välillistä verotusta koskeviin laskelmiin tulee suhtautua vain karkeina, suuntaa antavina arvioina.

Jakeluvuorituksen vaikutus pumppuhintoihin

Laskelmassa on käytetty hallituksen esityksen [HE 121/2024](#) arvioita jakeluvuorituksen muutosten vaikutuksesta arvonlisäverollisiin pumppuhintoihin vuoden 2025 tasossa.

Virvoitusjuomavero

Talousarvioesitykseen sisältyvä virvoitusjuomaveron korotus on tehty olettamalla pohjatasoksi hallituksen esityksen [HE 280/2022](#) mukaiset verotasot ja tekemällä näihin vajaan 50 miljoonan euron verotuottolisäystä vastaava tasakorotus. Vuoden 2022 Kulutustutkimuksen perusteella korotus olisi noin 4,5 senttiä/litra.

⁸ Valtaosa välillisistä veroista on regressiivisiä, koska pienituloiset kuluttavat poikkileikkauksnäkökulmasta tarkasteltuna suuremman osan tuloistaan kuin suurituloiset. Toisaalta regressiivisyyttä voidaan ajatella myös elinkaarinäkökulmasta, jolloin edellä mainitut tuloiluokkien väliset erot tasoittuvat. Olennaista onkin millä aikajänteellä tuloja ja kulutusta tutkitaan. Jos oletettaisiin yksinkertaisesti, että myös kaikki säästetyt tulot kulutetaan myöhemmin, jolloin välilliset verot kohdistuisivat myös myöhempään kulutukseen, niin välillisten verojen regressiivinen ominaisuus pitkälti poistuisi. Yhden vuoden poikkileikkauksaineistoa käytettäessä valinta liittyy siihen, huomioidaanko säästämisasteiden erot kotitalouksien välillä. Elinkaarinäkökulmasta tarkasteltuna välillisten verojen muutos tulisi poikkileikkauksaineistossa suhteuttaa kulutusmenoihin eikä käytettävissä oleviin tuloihin (ks. esim. [Vartia & Vartia 1979](#)). Välillisten verojen muutokset heijastuvat myös kertaluonteisesti kertyneen varallisuuden reaalisuuteen, jota ei myöskään oteta huomioon. Tässä muistiossa käytetty menetelmä välillisten verojen muutoksen suhteuttamisesta käytettävissä oleviin tuloihin on kuitenkin vallitseva laskentatapa myös hallituksen esityksiä arvioitaessa. Myös kaikki muistion muut laskelmat on tehty poikkileikkauksnäkökulmasta, joka puoltaa kyseistä tarkastelutapaa.

⁹ Esimerkiksi valtaosa valmisteverojen veropohjista on arvioitu hyödykkeiden keskihintojen avulla. Todennäköisesti keskihinnat kuitenkin oikeasti vaihtelevat esimerkiksi tuloluokittain. Lisäksi tiettyjen hyödykeryhmien kulutusluvut ovat merkittävästi aliestimoituneet Kulutustutkimuksessa (erityisesti tupakka ja alkoholi) verrattuna esim. Kansantalouden tilinpidon mukaisiin kulutusmenoihin. Myös Kulutustutkimuksen pieni otoskoko asettaa rajoitteita arvioiden tekemiselle.

Inkontinenssi- ja kuukautissuojat sekä vaipat

Talousarvioesityksessä näiden arvonlisäverokantaa alennetaan 25,5 prosentista 14 prosenttiin. Muutoksen arvioidaan alentavan verotuloja noin 12 miljoonaa euroa ([HE 141/2024](#)). Tästä voidaan laskea, että yhden prosenttiyksikön muutos alentaa verotuloja hieman yli miljoonalla eurolla. Vasemmiston vaihtoehtobudjetissa nämä alennetaan edelleen 10 prosentin alennetulle kannalla. Näin ollen verokannan alentaminen 14 prosentista 10 prosenttiin alentaisi verotuloja noin 4 miljoonaa euroa lisää suhteessa hallituksen esittämään

Valmisteverojen indeksointi

Valmisteverojen sitominen indeksiin on arvioitu karkealla tasolla Verokartoituksen perusteella. Sen perusteella indeksiin sitominen nostaisi verotuloja vuonna 2024 arviolta 133 miljoonaa euroa, mikä perustui 1,9 prosentin ennusteeseen. Skaalaamalla tätä muutosta vuoden 2025 ennusteeseen 1,4 prosenttia, saadaan vaikutukseksi noin 98 miljoonaa euroa.

Tämä on vain suuruusluokka-arvio, koska siinä ei ole huomioitu vuosina 2024 ja 2025 tapahtuneita muutoksia. Kulutustutkimukseen perustuvassa arvioinnissa muutos koskee vain alkoholi-, virvoitusjuoma-, liikennepolttoaine- ja sähkövero.

Indeksivaikutukset

Välillisten verojen muutokset vaikuttavat kuluttajahintoihin ja siten myös kansaneläkeindeksiin sidottuihin sosiaalietuuksiin sekä työeläkeindeksin kautta eläkkeisiin. Esimerkiksi arvonlisäverojen kiristäminen korottaisi kuluttajahintojen nousun myötä etuuksia ja eläkkeitä, joka kompensoi osittain ostovoiman heikentymistä niitä saavilla kotitalouksilla. Todellisuudessa indeksit seuraavat kuluttajahintojen nousua viiveellä, mutta tässä laskelmassa oletetaan hyödykkeiden hintojen nousun siirtyvän välittömästi ja täysimääräisesti indeksisidonnaisten etuuksien tasoihin.

Välillisten verojen vaikutus kuluttajahintoihin on arvioitu arvonlisäverokantojen osalta Kulutustutkimuksen avulla hyödyntämällä hyödykkeiden budjettiosuuksia (keskimääräistä osuutta kulutuskorista) ja hyödykekohtaisia arvonlisäverokantoja (ks. [Riihelä 2010](#)). Staattisessa laskelmassa kuluttajahintojen muutos on yhtä suuri kuin kotitalouksien kulutuksen yhteenlasketun arvon muutos, jos oletetaan hyödykkeiden budjettiosuuksien vastaavan kuluttajahintaindeksin painoja. Valmisteverojen osalta käytetään myös tapauskohtaisesti avuksi yksittäisten hyödykkeiden aitoja painoja kuluttajahintaindeksissä.

Kuluttajahintojen muutoksen vaikutus sosiaalietuuksien tasoon, julkiseen talouteen ja tulojakaumaan on arvioitu SISU-mikrosimulointimallilla. Indeksivaikutukset on arvioitu erillisenä laskelmana eikä se siten huomioi yhteisvaikutuksia kansaneläkeindeksiin sidottuihin sosiaaliturvaetuuksiin (tai työeläkkeisiin) kohdistuvien reformien kanssa. Yhteisvaikutukset ovat kuitenkin vähäisiä kokonaisuuden kannalta.

Hallituksen esityksen [HE 75/2023](#) mukaisesti eräitä etuuksia ja rahamääriä, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin tai elinkustannusindeksiin, ei tarkisteta siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään tai elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti vuosina 2024–2027. Tämän vuoksi talousarvioesityksen mukaisessa tilanteessa välillisten verojen vaikutus kuluttajahintoihin ei muuta jäädytyksen kohteena olevia etuusperusteita.

Kaikissa muistion taulukoissa ja kuvioissa kuluttajahintojen muutoksen vaikutus sosiaalietuuksien tasoon ja eläkkeisiin sisältyy välillisten verojen kokonaisuuteen. Välillisiin veroihin kohdistuvien muutosten indeksivaikutuksia ei huomioida 6. luvun esimerkkilaskelmissa.

2.3 Esimerkkilaskelmien oletukset

Luvun 6.1 esimerkkilaskelmat kuvaavat ansiotuloveroreformien vaikutusta verojen jälkeisiin nettotuloihin ja veroasteisiin tulolajeittain. Kyseisen luvun kuvioissa ja taulukoissa bruttotulotasot ovat kiinteitä (ansiotason muutosta ei huomioida) eikä sosiaaliturvaa ole huomioitu¹⁰. Lukujen 6.2 ja 6.3 laskelmissa huomioidaan verojen lisäksi myös muut tulonsiirrot ja varhaiskasvatusmaksut. Laskelmat eivät ole ostovoimalaskelmia, vaan kuvaavat lakimuutosten vaikutuksia nimellisiin verojen jälkeisiin nettotuloihin ja käytettävissä oleviin tuloihin. Myöskään välillisiä veroja (ml. näiden indeksivaikutukset) ei huomioida esimerkkilaskelmissa.

Esimerkkilaskelmissa huomioidaan vain ns. automaattisesti tehtävät verovähennykset. Laskelmissa on käytetty vuoden 2024 keskimääräisiä kirkollis- ja kunnallisveroprosentteja. Palkansaaajat ovat esimerkeissä 32-vuotiaita (vaikutusta mm. eläkevakuutusmaksun tasoon). Kaikki lapset ovat laskelmissa päivähoitoikäisiä (ensimmäinen lapsi alle 3-vuotias ja toinen lapsi 3-5-vuotias). Lapset ovat kokoaikaisessa päivähoitossa, jos molemmat vanhemmat työskentelevät osa- tai kokoaikaisesti palkkatasosta riippumatta.

Luvun 6.3 kannustinlaskelmissa työttömän henkilön oletetaan saavan soviteltua työttömyyspäivärahaa. Laskelmassa ei oteta huomioon soviteltuun päivärahaan liittyviä työttömyysturvalain mukaisia rajoitteita, vaan oletetaan kaavamaisesti palkkatyön tulevan hyväksytyksi soviteltuun työttömyyspäivärahaan oikeuttavana työnä. Ansiopäivärahan nk. 100-prosentin sääntö huomioidaan kuitenkin normaalisti. Työttömien oletetaan laskelmissa myös täyttävän työssäoloehdon täysimääräisesti.

Muistiossa esitettyjen esimerkkitapausten vuokrat ovat matalampia kuin keskimääräiset toimeentulotuen enimmäisasumismenot, jonka vuoksi niillä ei ole käytännössä vaikutusta laskelmien tuloksiin. Yleisen asumistuen varallisuusharkintaa ja vuonna 2025 voimaantulevaa kuntaryhmien muutosta sekä eläkkeensaajan asumistuen varallisuusharkintaa ei oteta huomioon esimerkkilaskelmissa.

Opiskelija

20-vuotta täyttänyt yksin asuva korkeakouluopiskelija (aloittanut opinnot 1.8.2014 jälkeen, ei huollettavia lapsia) yleisen asumistuen kuntaryhmässä 2, vuokra 544 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien yksin asuvien opiskeljaruokakuntien painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 2 mukaisissa kunnissa 8/2024 (lähde: Kelasto). Opintolainatakaus luetaan opiskelijan tuloksi toimeentulotuen tarveharkinnassa riippumatta siitä, onko opiskelija ottanut lainaa.

Työtön (työmarkkinatuki)

Työmarkkinatuella oleva yksin asuva henkilö yleisen asumistuen kuntaryhmässä 2, vuokra 552 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien yksin asuvien työttömien ruokakuntien painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 2 mukaisissa kunnissa 8/2024 (lähde: Kelasto).

Työtön (ansiosidonnainen)

Keskimääräistä ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa (1 417 €/kk vuonna 2022¹¹, lähde: Kela) saava yksin asuva henkilö yleisen asumistuen kuntaryhmässä 2, vuokra 552 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien yksin asuvien työttömien ruokakuntien painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 2 mukaisissa kunnissa 8/2024 (lähde: Kelasto).

¹⁰ Kansaneläkkeen täyteen määrään kohdistuvat muutokset (indeksi-/tasomuutokset) otetaan kuitenkin aina huomioon eläketulovähennyksissä (pl. välillisen verotuksen indeksivaikutukset).

¹¹ Ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan laskennassa käytetään vuoden 2022 keskimääräisen päivärahan tuottavaa vakuutuspalkkaa, joka korotetaan ansiotasoindeksillä vuoden 2025 tasoon.

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastuksen myötä päivärahan määrä vaihtelee työttömyyden keston mukaan. Esimerkkilaskelmissa ansiosidonnaisen määräksi on laskettu 101 päivää työttömänä olevan henkilön mukaan. Tämä vastaa keskimääräistä ansiosidonnaisen päivärahan kestoa (lähde: Kela). Tällöin keskimääräinen ansiosidonnainen päiväraha on 87,5 prosenttia normaalista päivärahasta¹².

Työtön yksinhuoltaja (työmarkkinatuki)

Työmarkkinatuella oleva yksinhuoltaja (2 päivähoitoikäistä lasta) yleisen asumistuen kuntaryhmässä 2, vuokra 802 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien työttömien yhden huoltajan lapsiperheiden (ruokakuntien) painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 2 mukaisissa kunnissa 8/2024 (lähde: Kelasto).

Pienituloisen eläkeläinen

Täyttä takuueläkettä saava yksin asuva henkilö kuntaryhmässä 2, vuokra 604 €/kk. Vuokra vastaa eläkkeensaajan asumistukea saavien keskivuokraa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 2 mukaisissa kunnissa 7/2024 (lähde: Kelasto).

Keskimääräinen työeläke

Suomessa asuvien omaan työuraan perustuvaa eläkettä saavien keskimääräinen omaan työuraan perustuva bruttoeläke 1 868 €/kk vuoden 2023 lopussa (lähde: ETK).

Mediaanipalkansaaja

Kokoaikaisten palkansaajien kokonaisansioiden (brutto) mediaani 3 411 €/kk vuonna 2022 (lähde: Tilastokeskus, Palkkarakennetilasto).

Pienituloisen palkansaajaperhe

Palkka molemmilla puolisoilla puolet kokoaikaisten palkansaajien kokonaisansioiden mediaanista. Kaksi päivähoitoikäistä lasta. Asuinpaikka yleisen asumistuen kuntaryhmässä 2, vuokra 1 009 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien työssä olevien kahden huoltajan lapsiperheiden (ruokakuntien) painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 2 mukaisissa kunnissa 8/2024 (lähde: Kelasto).

Keskituloisen palkansaajaperhe

Puolisot mediaanipalkansaajia. Kaksi päivähoitoikäistä lasta. Asuinpaikka yleisen asumistuen kuntaryhmässä 2, vuokra 1 009 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien työssä olevien kahden huoltajan lapsiperheiden (ruokakuntien) painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 2 mukaisissa kunnissa 8/2024 (lähde: Kelasto).

Suurituloisen palkansaajaperhe

Palkka molemmilla puolisoilla 2,5 kertaa mediaanipalkka. Kaksi päivähoitoikäistä lasta. Asuinpaikka yleisen asumistuen kuntaryhmässä 2, vuokra 1 009 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien työssä olevien kahden huoltajan lapsiperheiden (ruokakuntien) painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 2 mukaisissa kunnissa 8/2024 (lähde: Kelasto).

¹² $(100 \% \times 40\text{pv} + 80 \% \times 67\text{pv}) / 101\text{pv} = 87,5 \%$

3. Staattiset kustannusvaikutukset

Kustannusvaikutusarviot kuvaavat Vasemmiston reformien vaikutusta suhteessa talousarvioesityksen mukaiseen tilanteeseen. Tuloverotuksen osalta arviot on laskettu SISU-mallilla. Muilta osin on hyödynnetty pääasiassa hallituksen esityksiä. Yksittäisten reformien kustannusarvioiden osalta on huomioitava, ettei niissä ole joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta huomioitu muutosten kaikkia vaikutuksia toisiinsa. Esimerkiksi opiskelijoiden siirtämisellä asumislisän piiriin (tai sen perumisella) on merkittävä yhteisvaikutus muiden asumistukeen ja opintorahaan tehtävien muutosten kanssa.

Tuloverojen ja sosiaaliturvan osalta luvut ovat lähtökohtaisesti nettomääräisiä eli niissä on huomioitu kaikki etuusmenot ja verotulot. Välillisten verojen osalta luvut kuvaavat muutosta arvonlisä- ja valmisteverojen tuotossa. Lisäksi välillisten verojen muutosten yhteenlaskettu vaikutus indeksisidonnaisiin tulonsiirtomenoihin on esitetty omana kohtanaan. Luvut kuvaavat vuositason vaikutuksia vuoden 2025 tasossa arvioituna, jos toisin ei ole mainittu. Taulukossa negatiivinen luku on julkista taloutta heikentävä ja positiivinen luku parantava.

Taulukko 3.1 Reformien staattinen vaikutus julkiseen talouteen

Reformi	Vaikutus milj. €	Lähde	Huomioita
1. Tuloverotus			
1.1. Tuloveroasteikon muutokset	+297	SISU-malli	
1.2. Eläketulovähennyksen muutoksen peruminen	-141	SISU-malli	
1.3. Työmatkakulujen muutokset	-41	SISU-malli	
1.4. Pääomatuloverotuksen muutokset	+244	SISU-malli	
1.5. Osinkoverotuksen muutokset	+496	SISU-malli	
1.6. Yrittäjävähennyksen poistaminen	+145	SISU-malli	
1.7. Maksujen siirto	-16	SISU-malli / omat laskelmat	kts. luku 2.1.
1.1.-1.7. Tuloverotus yhteensä	+1 112	SISU-malli	KTU-muutos veroreformien vaikutuksesta - 237 milj. euroa. Työntäjän maksut +904 milj. euroa
2. Sosiaaliturva			
2.1. Indeksisidonnaisten etuuksien jäädytysten peruminen	-252	HE 75/2023	HE:n luku skaalattuna KEL-indeksin todellisella muutoksella 2023-2025
2.2. Työttömyysturva			
2.2.a. Perutaan työttömyysturvan korotusosista ja korotetuista ansio-osista luopuminen	-23	HE 135/2024	
2.2.b. Perutaan osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärän pienentäminen 35 prosenttiin	-3	HE 135/2024	
2.2.c. Perutaan työttömyysturvan tason porrastaminen keston mukaan	-149	HE 13/2024	
2.2.d. Perutaan työttömyysturvan suojaosien poistaminen	-56	HE 73/2023	
2.2.e. Perutaan lapsikorotusten poistaminen	-72	HE 73/2023	
2.2.f. Perutaan lomakorvausten jaksotus	-28	HE 73/2023	
2.2.g. Perutaan omavastuupäivien poistaminen	-10	HE 73/2023	

2.2.h. Perutaan työssäoloehdon pidentäminen	-66	HE 73/2023	
2.2.i. Perutaan tuloperusteinen työssäoloehto	-17	HE 73/2023	
2.2.j. Korotetaan erillisenä reformina työttömyysturvan suojaosa 300 eurosta 500 euroon	-37	HE 73/2023 / omat laskelmat	Perumisen kustannusvaikutus 2.2.d. -56 milj. euroa. Suuruusluokka-arvio suojaosan korotukselle 300 eurosta 500 euroon tämän perusteella -37 milj. euroa. Perustuu oletukseen, että budjettivaikutus on suoraan verrannollinen suojaosan suuruuteen. On kuitenkin hyvin todennäköistä, että oletus aliarvioi vaikutusta suojaosan noustessa.
2.3. Asumisen tuet			
2.3.a. Perutaan yleisen asumistuen varallisuusharkinta	-8	HE 126/2024	
2.3.b. Perutaan eläkkeensaajan asumistuen varallisuusharkinnan kiristys	-11	HE 126/2024	
2.3.c. Perutaan eläkkeensaajan asumistuen lisäomavastuun kiristys 43,5 prosenttiin	-15	HE 126/2024	
2.3.d. Perutaan Kouvolan, Mikkelin, Porin, Kajaanin, Lappeenrannan ja Vaasan siirto yllisen asumistuen kuntaryhmään III	-4	HE 126/2024	
2.3.e. Perutaan opiskelijoiden siirtäminen opintotuen asumislisän piiriin	-42	HE 160/2024	Vuoden 2026 tasossa
2.3.f. Perutaan kuntaryhmän I yhdistäminen kuntaryhmään II, korvausasteen alentaminen, ansiotulovähennyksen poistuminen	-285	HE 74/2023	
2.3.g. Perutaan omavastuun kaavan muutokset	+2	HE 74/2023	
2.3.h. Perutaan yleisen asumistuen poistuminen omistusasujilta	-25	HE 74/2023	
2.3.i. Lisätään eläkkeensaajan asumistukeen 300 euron ansiotulovähennys	-12	SISU-malli	
2.4. Perutaan kansaneläkkeen, takuueläkkeen ja sairauspäivärahan alaikärajan nosto 18 ikävuoteen	-10	HE 125/2024	Bruttovaikutus vuoden 2027 tasossa
2.5. Perutaan sairauspäivärahan laskukaavan muutokset	-59	HE 123/2024	Ei sisällä sosiaaliturvarahastojen säästöjen kanavoitinta
2.6. Perutaan oppimateriaalilisän rajaaminen alle 18-vuotiaille.	vähäinen (-)	SISU-malli	
2.7. Omaishoidontuen hoitopalkkioiden korottaminen 20 prosenttia	-46	SISU-malli	

3. Välilliset verot			Vaikutus julkiseen talouteen
3.1. Perutaan yleisen arvonlisäverokannan nosto	-1 031	HE 61/2024	Valtion ja muiden vastaavien julkisyhteisöjen arvonlisäveromenojen lisäys huomioiden
3.2. Perutaan 10 prosentin arvonlisäverokannan nosto 14 prosenttiin	-235	HE 141/2024	Valtion ja muiden vastaavien julkisyhteisöjen arvonlisäveromenojen lisäys huomioiden
3.3. Inkontinenssisuojien, kuukautissuojien ja vaippojen siirto 10 prosentin arvonlisäverokantaan	-4	HE 141/2024 / Omat laskelmat	kts. luku 2.2
3.4. Perutaan oluen verotuksen kevennys	+25	HE 37/2023	
3.5. Perutaan jakeluvuorituksen muutokset	-99	HE 121/2024	Vaikutus valmisteverotuloihin
3.6. Perutaan liikennepolttoaineiden valmisteverojen veronalennus	+149	HE 36/2023	Vuoden 2025 tasossa
3.7. Sidotaan valmisteverot indeksiin	+98	Verokartoitus / Omat laskelmat	Vaikutukset skaalattu vuoden 2024 luvuista vastaamaan 1,4 prosentin KHI-ennustetta. kts. luku 2.2
3.8. Välillisten verojen muutosten indeksivaikutukset	+134	SISU-malli	Sosiaaliturvaetuuksien ja työeläkkeiden muutos. Huomioitu myös yhteisvaikutus ko. etuuksien jäädytysten perumisesta suhteessa pysyvän lainsäädännön tilanteeseen.
3.1.-3.8. Välilliset verot yhteensä	-963		3.1.-3.8. summa

Vasemmiston sosiaaliturvaan ja tuloverotukseen kohdistuvat reformit kasvattavat SISU-mallilla arvioituna käytettävissä olevia tuloja yhteensä 1 015 miljoonalla eurolla suhteessa talousarvioesitykseen. Kotitalouksien ostovoima nousee Vasemmiston välillisten verojen muutosten johdosta vuoden 2022 Kulutustutkimuksen perusteella yhteensä 548 miljoonalla eurolla. Kuluttajahintojen nousu leikkaisi indeksisidonnaisia menoja SISU-mallilla arvioituna 134 miljoonalla eurolla.

4. Staattiset tulonjakovaikutukset

Välillistä verotusta (ml. indeksivaikutukset) ei huomioida aineistojen rajoitteitten takia voittajien ja häviäjien lukumääriä kuvaavassa laskelmassa eikä pienituloisuusindikaattoreissa. Varhaiskasvatusmaksut huomioidaan sekä pienituloisuusasteita että Gini-kerrointa laskettaessa.

Taulukko 4.1 Reformien vaikutus Gini-kertoimeen¹³ ja pienituloisuuteen¹⁴

	PLS	TAE-PLS (muutos)	VAS - PLS (muutos)	VAS - TAE (muutos)
Tuloverotus ja sosiaaliturva¹				
Gini-kerroin, %	28,8	+0,1	-1,2	-1,3
Pienituloisuusaste (koko väestö), %	15,4	+0,1	-1,0	-1,1
Henkilöiden lukumäärä	859 905	+5 733	-54 986	-60 719
Lasten pienituloisuusaste, %	14,7	+0,2	-1,1	-1,3
Henkilöiden lukumäärä	146 529	+1 972	-10 779	-12 751
Yli 65-v. pienituloisuusaste, %	12,7	+0,5	+0,8	+0,3
Henkilöiden lukumäärä	172 629	+7 388	+10 987	+3 599
Työllisten pienituloisuusaste, %	6,7	-0,2	-1,2	-1,2
Henkilöiden lukumäärä	159 423	-4 570	-27 935	-27 438
Ei-työllisten pienituloisuusaste, %	46,0	+0,1	-3,2	-2,8
Henkilöiden lukumäärä	381 324	+943	-27 259	-24 129
Miesten pienituloisuusaste, %	15,4	+0,1	-1,0	-1,1
Henkilöiden lukumäärä	425 681	+1 521	-28 776	-30 297
Naisten pienituloisuusaste, %	15,4	+0,2	-0,9	-1,1
Henkilöiden lukumäärä	434 224	+4 212	-26 210	-30 422
Välilliset verot²				
Gini-kerroin, %	-	+0,0	+0,0	+0,0

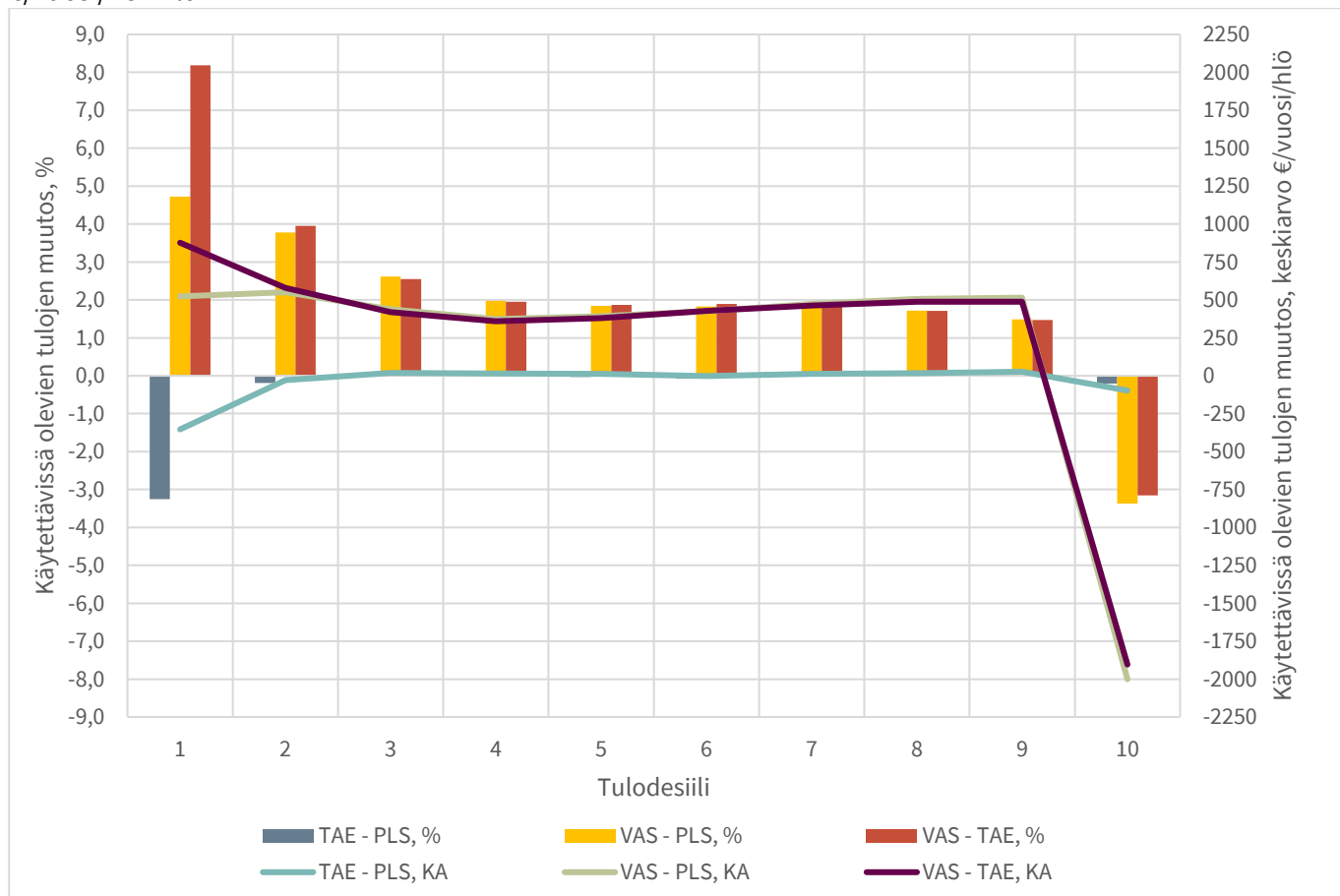
¹ ml. varhaiskasvatusmaksut

² ml. välillisten verojen indeksivaikutukset

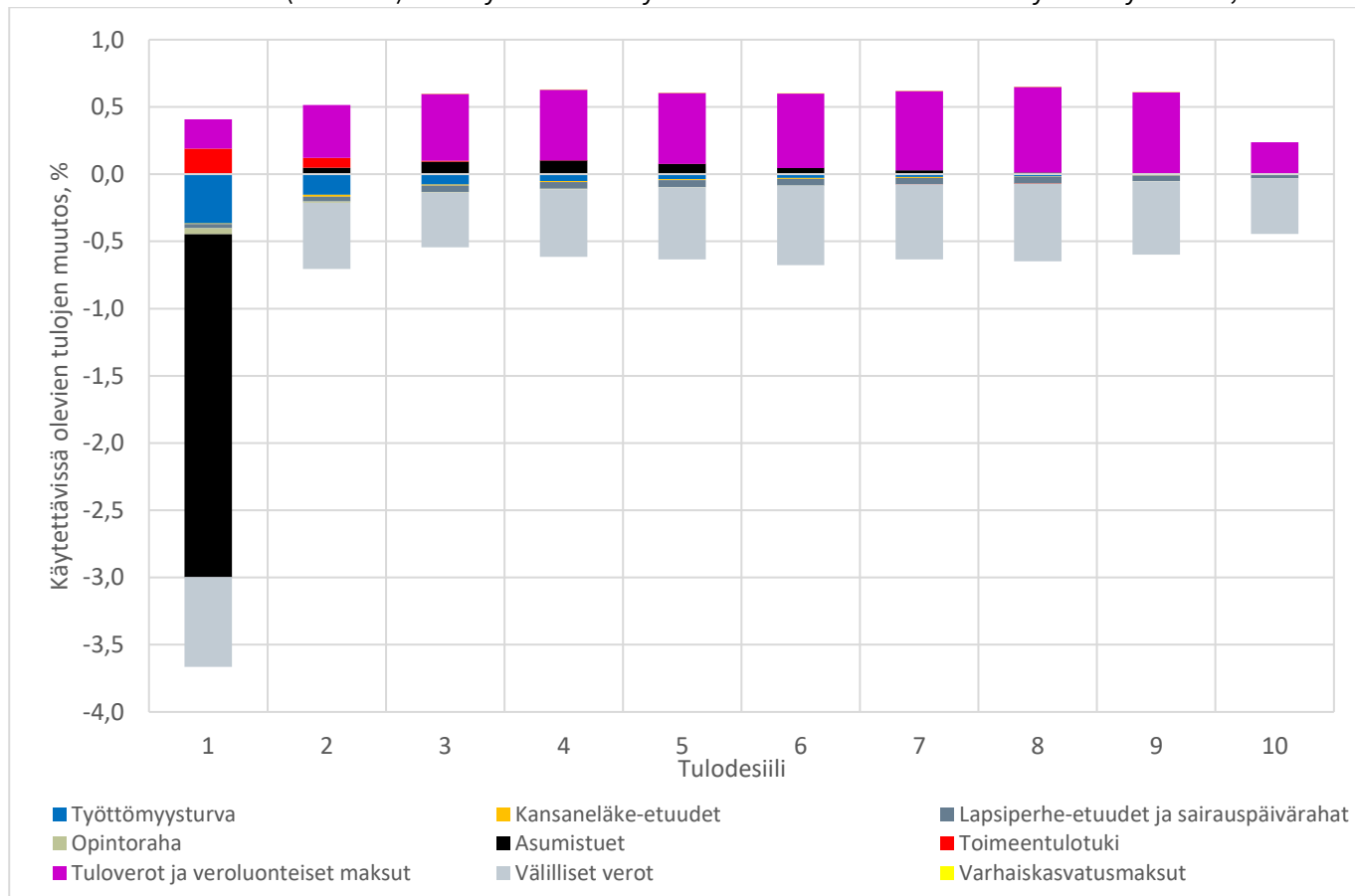
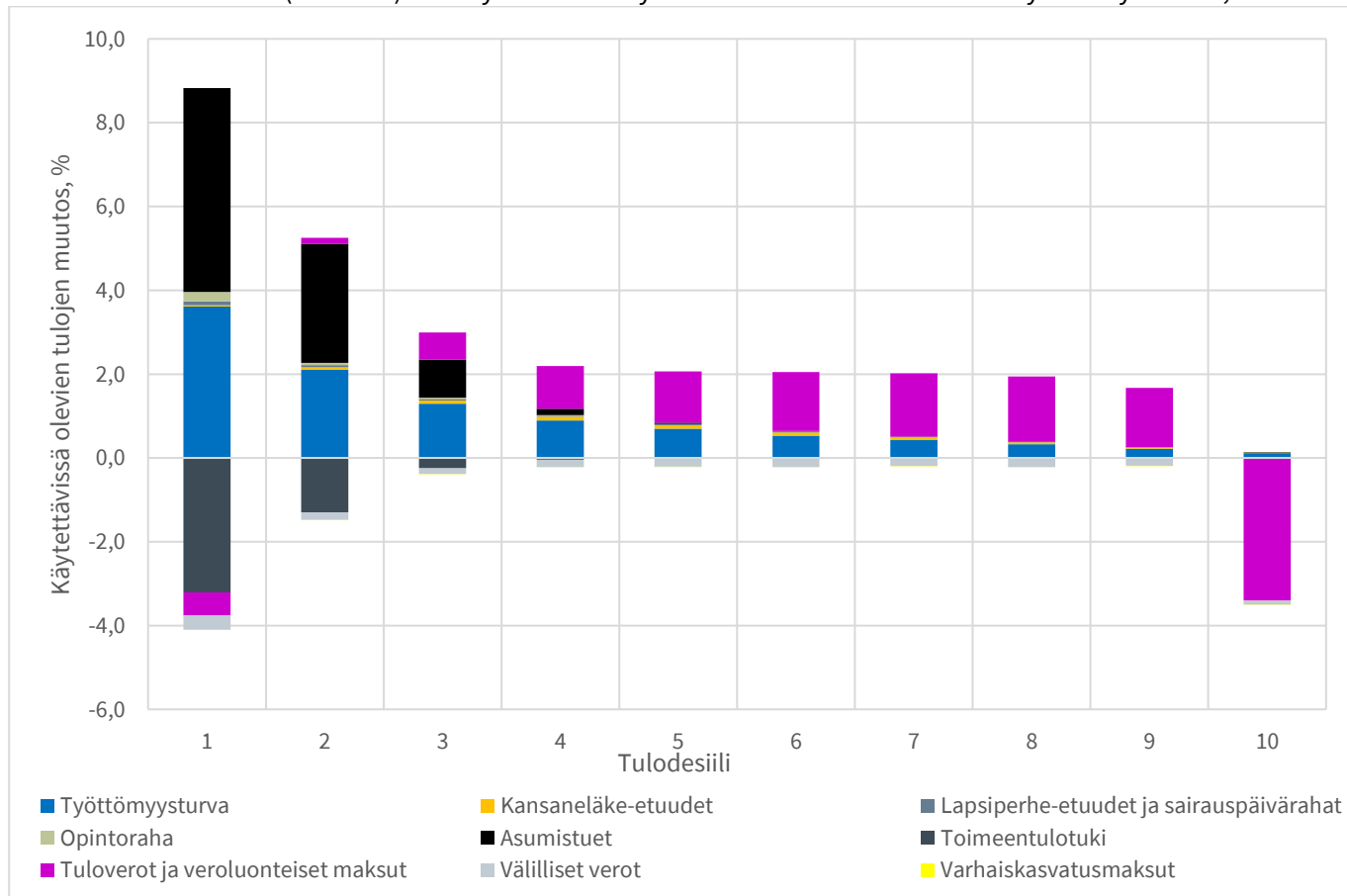
¹³ Gini-kerroin on tunnetuin suhteellisia tuloeroja kuvaava tunnusluku. Gini-kerroin saa prosenttimuodossa arvon 100, jos suurituloisin tulonsaaja saa kaikki tulot. Vastaavasti jos kaikkien tulot ovat yhtä suuret, Gini-kerroin saa arvon 0. Mitä epätasaisemmin tulot ovat jakautuneet, sitä suurempi on Gini-kertoimen arvo. Gini-kerroin ei muutu, jos kaikkien tulonsaajien tulot muuttuvat suhteellisesti (prosentteissa) yhtä paljon.

¹⁴ Pienituloisuusaste (tai köyhyysriski) kuvaa pienituloisuusrajan alapuolelle jäävän väestön osuutta koko väestöstä. Kotitalous ja siihen kuuluvat jäsenet on määritelty pienituloisiksi, mikäli kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketut käytettävissä olevat tulot ovat pienemmät kuin 60 prosenttia kaikkien kotitalouksien mediaanitulosta. Lasten pienituloisuusaste kuvaa pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaiden osuutta kaikista alle 18-vuotiaista. Koko väestön mediaanitulosta laskettu suhteellinen pienituloisuusraja on pysyvän lainsäädännön mukaisessa simuloinnissa 18 450 euroa/kulutusyksikkö. Pienituloisuusaste riippuu sekä pienituloisten tulojen muutoksesta että koko väestön mediaanitulon muutoksesta.

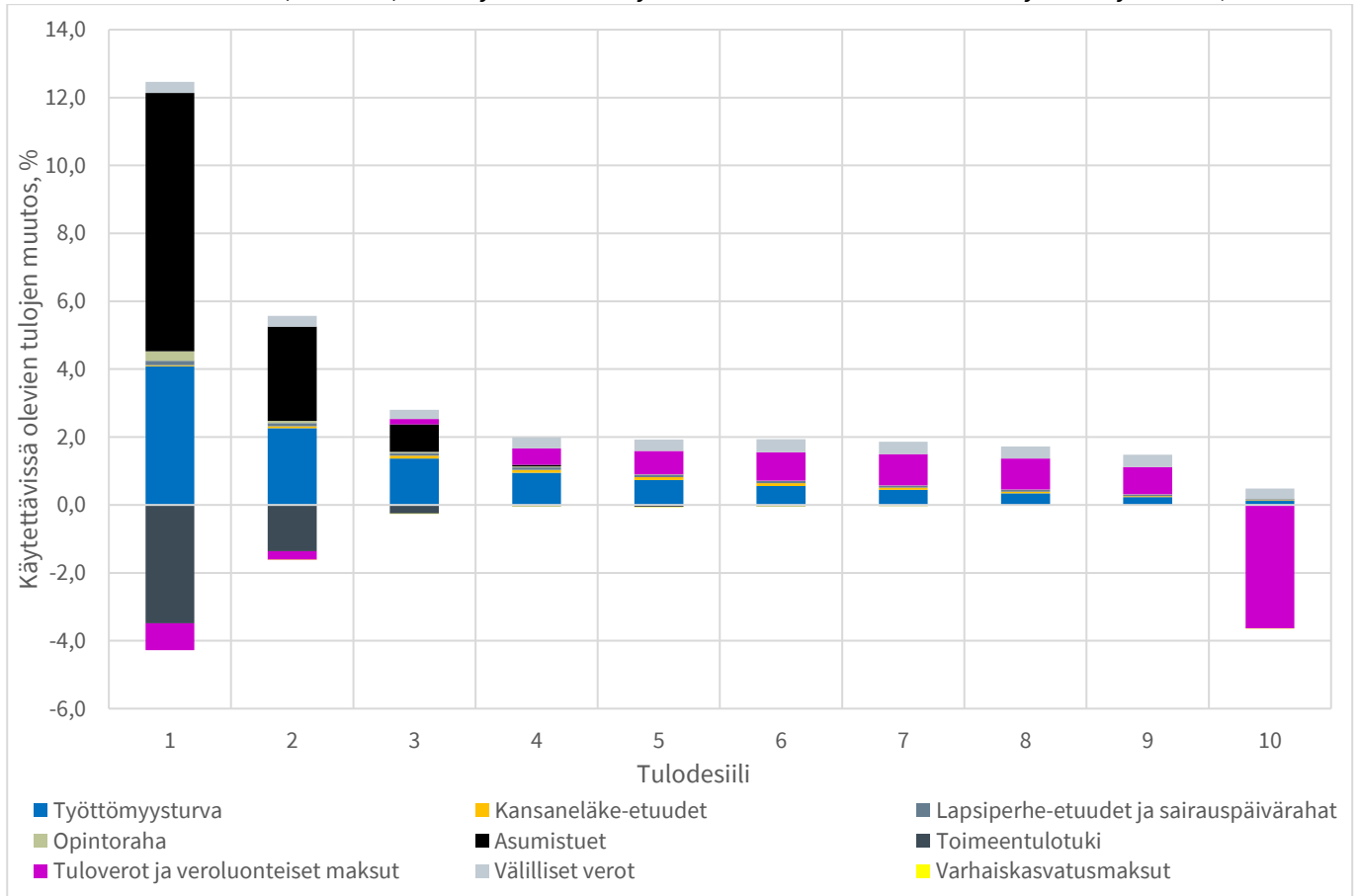
Kuvio 4.2 Reformien yhteisvaikutus eri tulokymmenysten¹⁵ käytettävissä oleviin tuloihin, % ja keskimäärin €/vuosi/henkilö

¹⁵ Tulokymmenysten alarajat on raportoitu liitteessä 2.

Kuvin 4.3A Reformien (TAE-PLS) eritelty vaikutus käytettävissä oleviin tuloihin tulokymmenyksittäin, %**Kuvin 4.3B** Reformien (VAS-PLS) eritelty vaikutus käytettävissä oleviin tuloihin tulokymmenyksittäin, %

Kuvio 4.3C Reformien (VAS-TAE) eritelty vaikutus käytettävissä oleviin tuloihin tulokymmenyksittäin, %

Kuvioita 4.3A-C tulkitaan siten, että jos pylväs on vaaka-akselin yläpuolella, sillä on käytettävissä olevia tuloja kasvattava vaikutus ja päin vastoin. Laskemalla pylväät yhteen saataisiin niistä muodostettua kuvio 4.2. Pylväitä ei voi tulkita yksiselitteisesti tietyn reformin vaikutuksiksi, koska tulonsiirtojärjestelmään tehtävillä lainsäädäntömuutoksilla on lukuisia yhteisvaikutuksia. Esimerkiksi maksetut verot voivat muuttua joko veroperusteiden muutoksista tai veronalaisten tulojen muutoksista johtuen.

Taulukko 4.4 Reformien yhteisvaikutuksen (pl. välilliset verot) voittajat ja häviäjät tulokymmenyksittäin, henkilöiden lukumäärä¹⁶

		TAE-PLS		VAS-PLS		VAS-TAE	
		Henkilöitä	Osuus, %	Henkilöä	Osuus, %	Henkilöä	Osuus, %
1. desiili	Voittajat	85 299	15	335 395	60	315 581	57
	Häviäjät	227 658	41	23 842	4	24 972	4
	Ei muutosta	244 670	44	198 390	36	217 075	39
	Yhteensä	557 627	100	557 627	100	557 627	100
2. desiili	Voittajat	197 493	35	391 565	70	341 043	61
	Häviäjät	183 743	33	20 953	4	24 195	4
	Ei muutosta	176 367	32	145 086	26	192 365	34
	Yhteensä	557 603	100	557 603	100	557 603	100
3. desiili	Voittajat	260 865	47	405 675	73	359 681	65
	Häviäjät	143 144	26	20 705	4	24 602	4
	Ei muutosta	153 619	28	131 247	24	173 345	31
	Yhteensä	557 628	100	557 628	100	557 628	100
4. desiili	Voittajat	280 506	50	408 792	73	377 356	68
	Häviäjät	133 740	24	25 181	5	21 800	4
	Ei muutosta	143 372	26	123 645	22	158 462	28
	Yhteensä	557 618	100	557 618	100	557 618	100
5. desiili	Voittajat	293 234	53	419 035	75	397 202	71
	Häviäjät	128 689	23	22 433	4	19 645	4
	Ei muutosta	135 705	24	116 160	21	140 780	25
	Yhteensä	557 628	100	557 628	100	557 628	100
6. desiili	Voittajat	304 196	55	422 593	76	409 391	73
	Häviäjät	119 612	21	22 980	4	19 730	4
	Ei muutosta	133 805	24	112 040	20	128 492	23
	Yhteensä	557 613	100	557 613	100	557 613	100
7. desiili	Voittajat	327 480	59	433 098	78	420 632	75
	Häviäjät	107 424	19	23 599	4	24 695	4
	Ei muutosta	122 713	22	100 921	18	112 290	20
	Yhteensä	557 617	100	557 617	100	557 617	100
8. desiili	Voittajat	359 516	64	440 926	79	425 870	76
	Häviäjät	88 937	16	29 417	5	36 959	7
	Ei muutosta	109 150	20	87 266	16	94 780	17
	Yhteensä	557 603	100	557 609	100	557 609	100
9. desiili	Voittajat	379 965	68	437 981	79	421 032	76
	Häviäjät	81 278	15	45 731	8	57 011	10
	Ei muutosta	96 384	17	73 909	13	79 577	14
	Yhteensä	557 627	100	557 621	100	557 621	100
10. desiili	Voittajat	339 636	61	347 888	62	333 054	60
	Häviäjät	121 887	22	144 021	26	155 511	28
	Ei muutosta	96 100	17	65 714	12	69 058	12
	Yhteensä	557 623	100	557 623	100	557 623	100
Yhteensä	Voittajat	2 828 189	51	4 042 947	73	3 800 843	68
	Häviäjät	1 336 111	24	378 861	7	409 120	7
	Ei muutosta	1 411 886	25	1 154 378	21	1 366 223	25
	Yhteensä	5 576 186	100	5 576 186	100	5 576 186	100

¹⁶ Henkilö kuuluu voittajiin, jos sen käytettävissä olevien tulojen muutos on > 0 ja päinvastoin.

5. Staattiset vaikutukset eri väestöryhmiin

Välillistä verotusta (ml. indeksivaikutukset) ei huomioida aineistojen rajoitteitten takia sukupuolivaikutuksissa eikä maakunnittaisessa tarkastelussa.

Vaikutukset sukupuolittain

Taulukko 5.1 Reformien yhteisvaikutus (pl. välilliset verot) henkilöiden käytettävissä oleviin tuloihin tulokymmenyksen ja sukupuolen mukaan, %

		TAE-PLS	VAS - PLS	VAS - TAE
1. desiili	Miehet	-2,4	+4,9	+7,4
	Naiset	-2,8	+5,3	+8,3
	Yhteensä	-2,6	+5,1	+7,9
2. desiili	Miehet	+0,4	+4,3	+3,9
	Naiset	+0,2	+3,7	+3,5
	Yhteensä	+0,3	+4,0	+3,6
3. desiili	Miehet	+0,5	+2,7	+2,1
	Naiset	+0,4	+2,8	+2,4
	Yhteensä	+0,5	+2,8	+2,3
4. desiili	Miehet	+0,5	+2,1	+1,5
	Naiset	+0,5	+2,2	+1,7
	Yhteensä	+0,5	+2,2	+1,6
5. desiili	Miehet	+0,5	+2,0	+1,5
	Naiset	+0,5	+2,1	+1,6
	Yhteensä	+0,5	+2,0	+1,5
6. desiili	Miehet	+0,5	+2,0	+1,4
	Naiset	+0,5	+2,1	+1,6
	Yhteensä	+0,5	+2,0	+1,5
7. desiili	Miehet	+0,5	+1,9	+1,4
	Naiset	+0,6	+2,1	+1,6
	Yhteensä	+0,5	+2,0	+1,5
8. desiili	Miehet	+0,6	+1,8	+1,2
	Naiset	+0,6	+2,1	+1,5
	Yhteensä	+0,6	+1,9	+1,4
9. desiili	Miehet	+0,5	+1,5	+0,9
	Naiset	+0,6	+2,0	+1,4
	Yhteensä	+0,6	+1,7	+1,1
10. desiili	Miehet	+0,1	-4,5	-4,7
	Naiset	+0,3	-1,0	-1,4
	Yhteensä	+0,2	-3,3	-3,5
Yhteensä	Miehet	+0,3	+0,3	+0,0
	Naiset	+0,3	+1,8	+1,5
	Yhteensä	+0,3	+1,0	+0,7

Vaikutukset sosioekonomisen aseman mukaan

Taulukko 5.2 Reformien yhteisvaikutus käytettävissä oleviin tuloihin kotitalouden viitehenkilön¹⁷ sosioekonomisen aseman mukaan, % ja keskimäärin €/vuosi/kotitalous

Sosioekonominen asema	TAE-PLS		VAS-PLS		VAS-TAE	
	%	Keskiarvo	%	Keskiarvo	%	Keskiarvo
1. Yrittäjät ja maatalousyrittäjät	-0,1	-74	-3,6	-2 895	-3,4	-2 821
2. Palkansaajat	+0,0	+57	+1,7	+982	+1,6	+925
3. Opiskelijat	-4,0	-709	+5,8	+1 033	+10,2	+1 742
4. Eläkeläiset	-0,5	-123	+0,0	+20	+0,5	+143
5. Pitkäaikaistyöttömät*	-1,1	-258	+4,4	+1 183	+5,5	+1 441
6. Muut	-0,6	-215	-1,3	-431	-0,7	-216
1-6 Yhteensä	-0,2	-71	+0,8	+415	+1,1	+486

*Pitkäaikaistyöttömäksi luetaan Tilastokeskuksen sosioekonomisen luokituksen mukaisesti henkilöt, jotka ovat olleet vuoden aikana vähintään 6 kk työttöminä.

Vaikutukset elinvaiheen mukaan

Taulukko 5.3 Reformien yhteisvaikutus käytettävissä oleviin tuloihin kotitalouden elinvaiheen¹⁸ mukaan, % ja €/vuosi/kotitalous

Elinvaihe	TAE-PLS		VAS-PLS		VAS-TAE	
	%	Keskiarvo	%	Keskiarvo	%	Keskiarvo
1. Yhden hengen taloudet	-0,6	-132	+1,6	+441	+2,2	+574
2. Lapsettomat parit	-0,1	-10	+0,5	+301	+0,5	+312
3. Parit, joilla lapsia	-0,0	+22	+0,5	+443	+0,5	+421
4. Yksinhuoltajataloudet	-0,4	-188	+2,4	+944	+2,8	+1 132
5. Muut taloudet	-0,1	-110	+0,6	+335	+0,8	+446
3-4 Kotitaloudet, joissa lapsia	-0,1	-22	+0,7	+552	+0,8	+574
1-5 Yhteensä	-0,2	-71	+0,8	+415	+1,1	+486

¹⁷ Kotitalouden (asuntokunnan) viitehenkilöksi on mikrosimuloinnin rekisteriaineistossa katsottu se henkilö, jonka nettotulot ovat vuoden aikana olleet suurimmat. Tulojen jälkeen on priorisoitu henkilöitä iän mukaan niin, että vanhempi henkilö on viitehenkilö. Myös kulutustutkimuksessa viitehenkilö määritellään pääasiassa tulojen perusteella.

¹⁸ Kotitalouden elinvaihetta kuvaava luokitus muodostetaan kotitalouden koon, viitehenkilön iän ja kotitalouteen kuuluvien lasten iän perusteella. Välillistä verotusta koskien luokitus eroaa hieman täysi-ikäisten lasten osalta Kulutustutkimuksessa (kotitaloudet, joissa on vanhempien lisäksi vain täysi-ikäisiä lapsia, luetaan lapsiperheisiin).

Vaikutukset iän mukaan

Taulukko 5.4 Reformien yhteisvaikutus käytettävissä oleviin tuloihin kotitalouden viitehenkilön iän mukaan, % ja keskimäärin €/vuosi/kotitalous

Ikä	TAE-PLS		VAS-PLS		VAS -TAE	
	%	Keskiarvo	%	Keskiarvo	%	Keskiarvo
-24	-1,2	-256	+5,2	+1 103	+6,4	+1 359
25-34	+0,1	+61	+2,2	+925	+2,1	+864
35-44	-0,0	+14	+1,3	+749	+1,3	+735
45-54	-0,2	-74	+0,2	+123	+0,4	+197
55-64	-0,2	-91	+0,7	+388	+0,9	+479
65-74	-0,4	-120	-0,2	-42	+0,3	+78
75-	-0,4	-94	-0,0	+8	+0,4	+102
Yhteensä	-0,2	-71	+0,8	+415	+1,1	+486

Vaikutukset maakunnittain

Taulukko 5.5 Reformien yhteisvaikutus (pl. välilliset verot) käytettävissä oleviin tuloihin kotitalouden asuinmaakunnan mukaan¹⁹, %

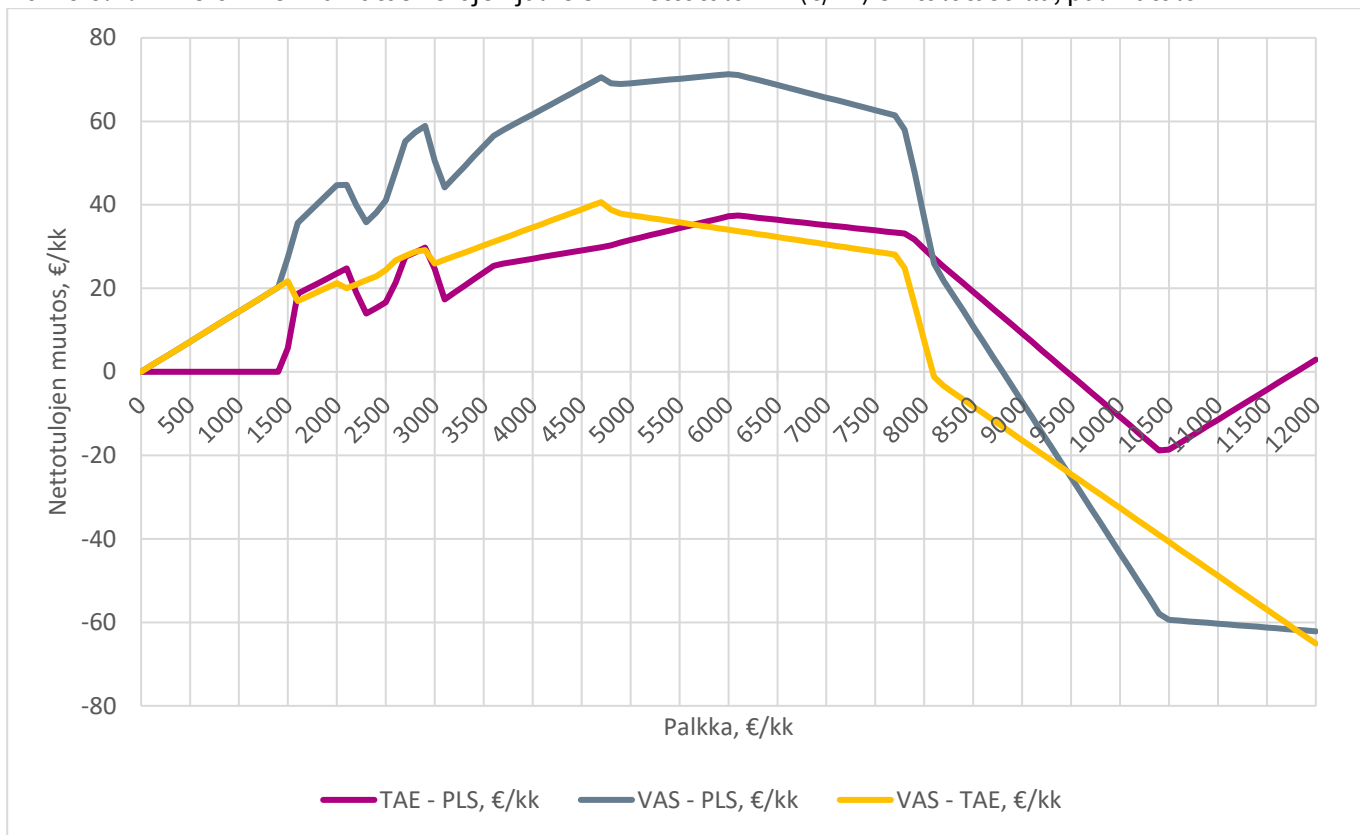
Maakunta	TAE-PLS	VAS - PLS	VAS - TAE
Uusimaa ja Ahvenanmaa	+0,3	+0,8	+0,4
Varsinais-Suomi	+0,3	+0,6	+0,3
Satakunta	+0,3	+0,9	+0,7
Kanta-Häme	+0,3	+1,2	+0,9
Pirkanmaa	+0,3	+1,0	+0,6
Päijät-Häme	+0,3	+1,4	+1,1
Kymenlaakso	+0,2	+1,5	+1,3
Etelä-Karjala	+0,2	+1,6	+1,4
Etelä-Savo	+0,2	+0,9	+0,7
Pohjois-Savo	+0,3	+1,5	+1,2
Pohjois-Karjala	+0,2	+1,7	+1,4
Keski-Suomi	+0,2	+1,4	+1,1
Etelä-Pohjanmaa	+0,3	+1,2	+0,9
Pohjanmaa	+0,3	+1,2	+0,9
Keski-Pohjanmaa	+0,3	+0,7	+0,4
Pohjois-Pohjanmaa	+0,3	+1,4	+1,1
Kainuu	+0,2	+1,7	+1,5
Lappi	+0,3	+1,6	+1,3
Yhteensä	+0,3	+1,0	+0,7

¹⁹ Kotitalouden asuinmaakunta vuoden 2021 lopussa ja maakuntaluokitus vuoden 2022 mukainen.

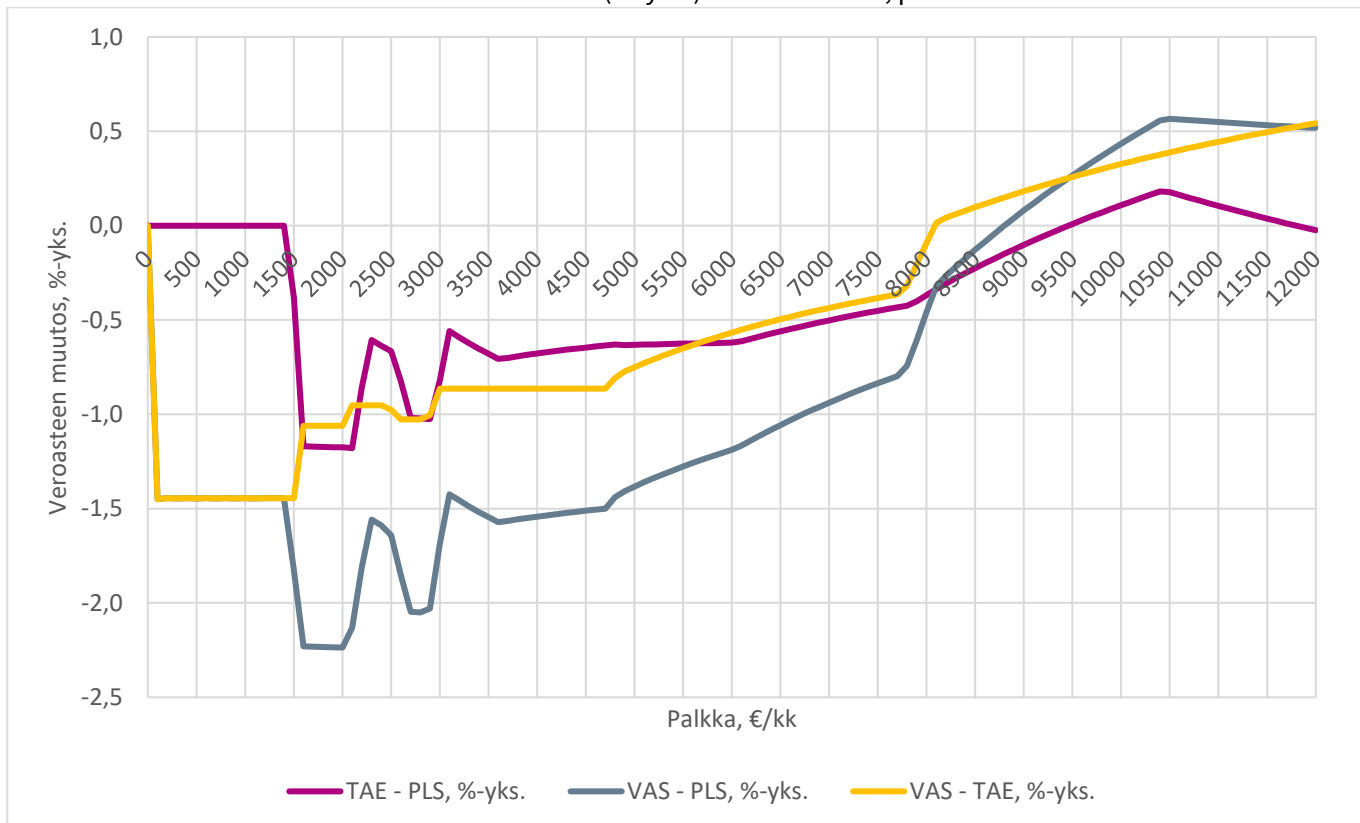
6. Esimerkkilaskelmia

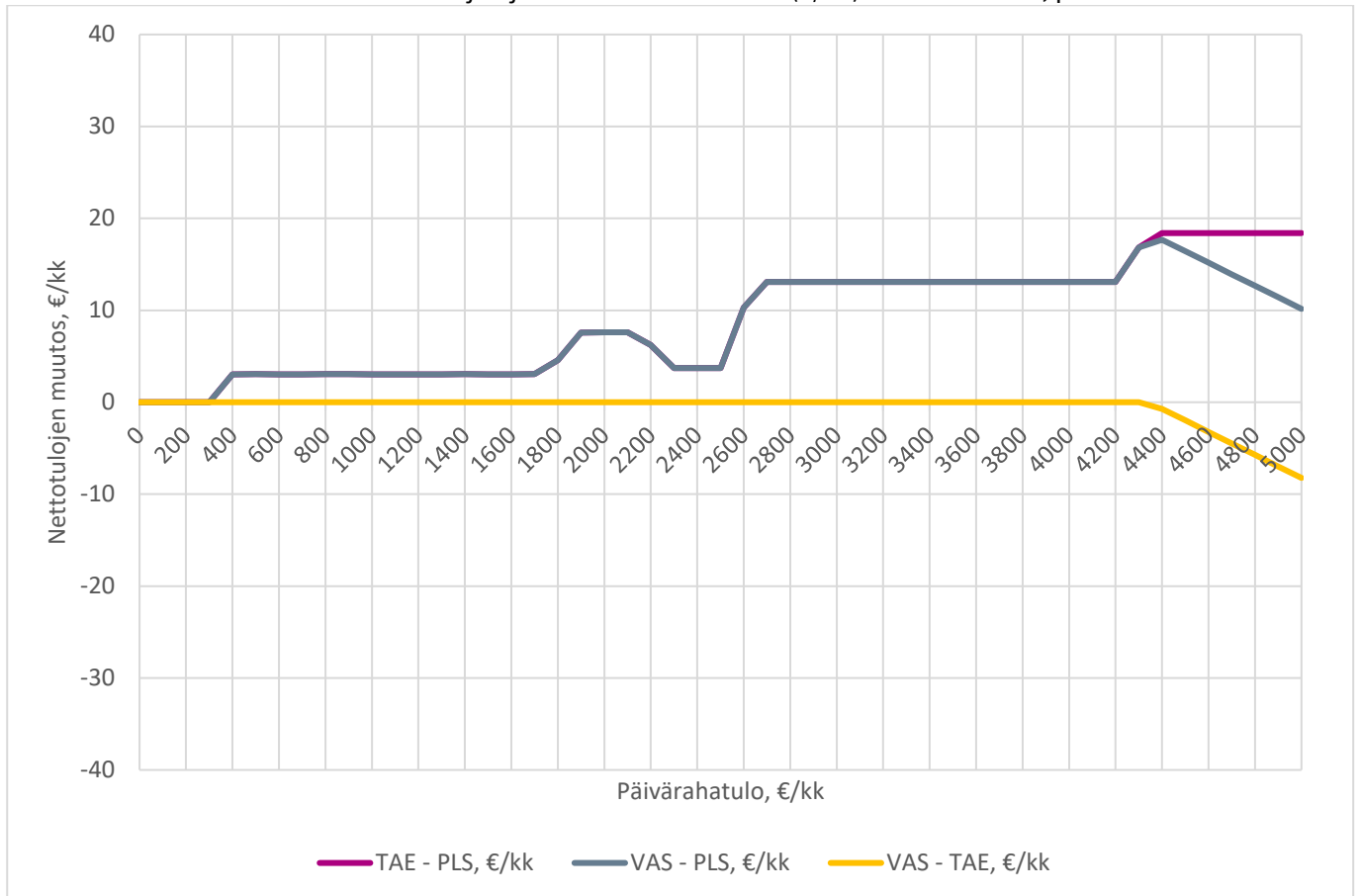
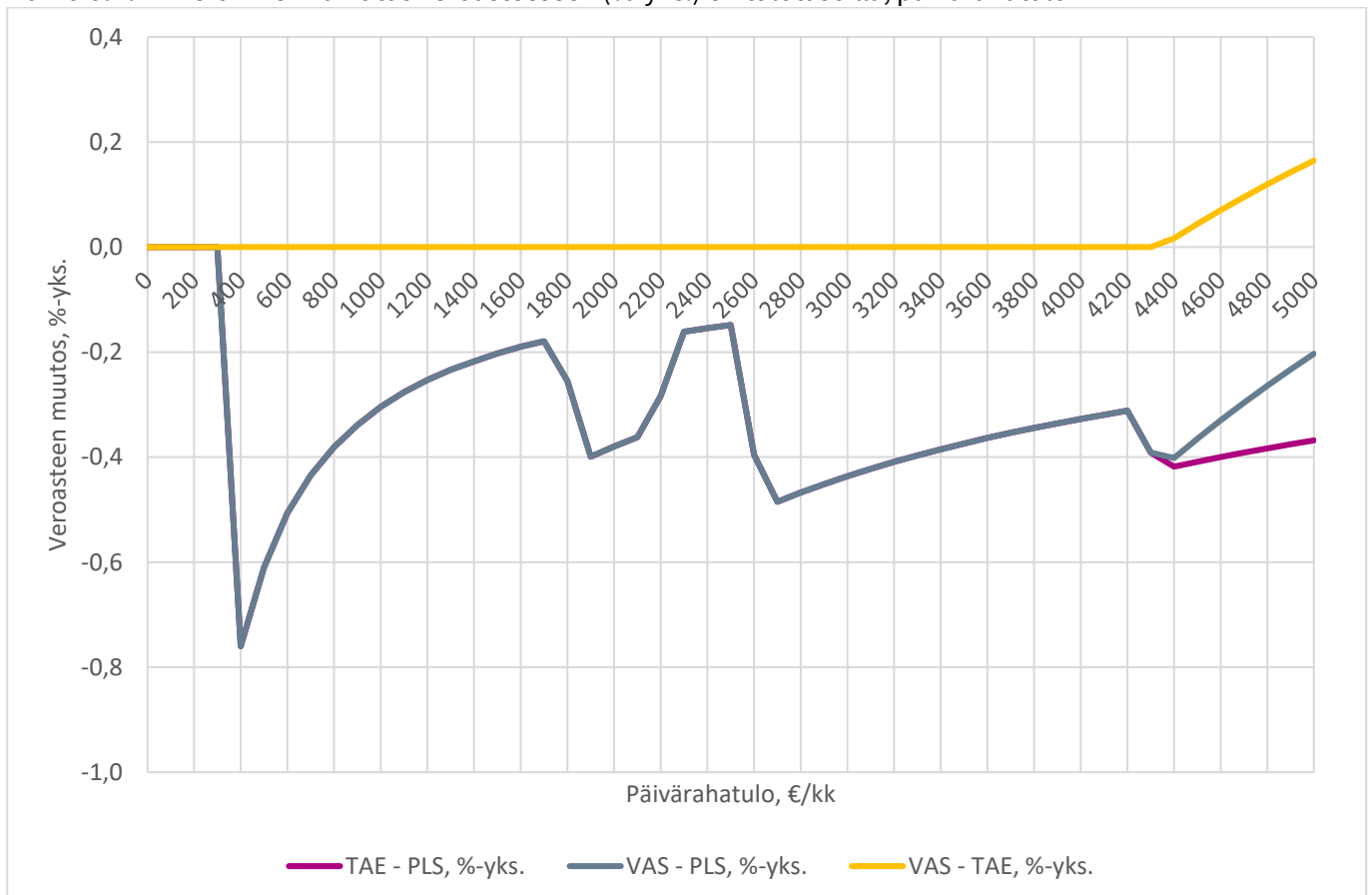
6.1 Esimerkkilaskelmia tuloverotukseen tehtävien muutosten vaikutuksesta

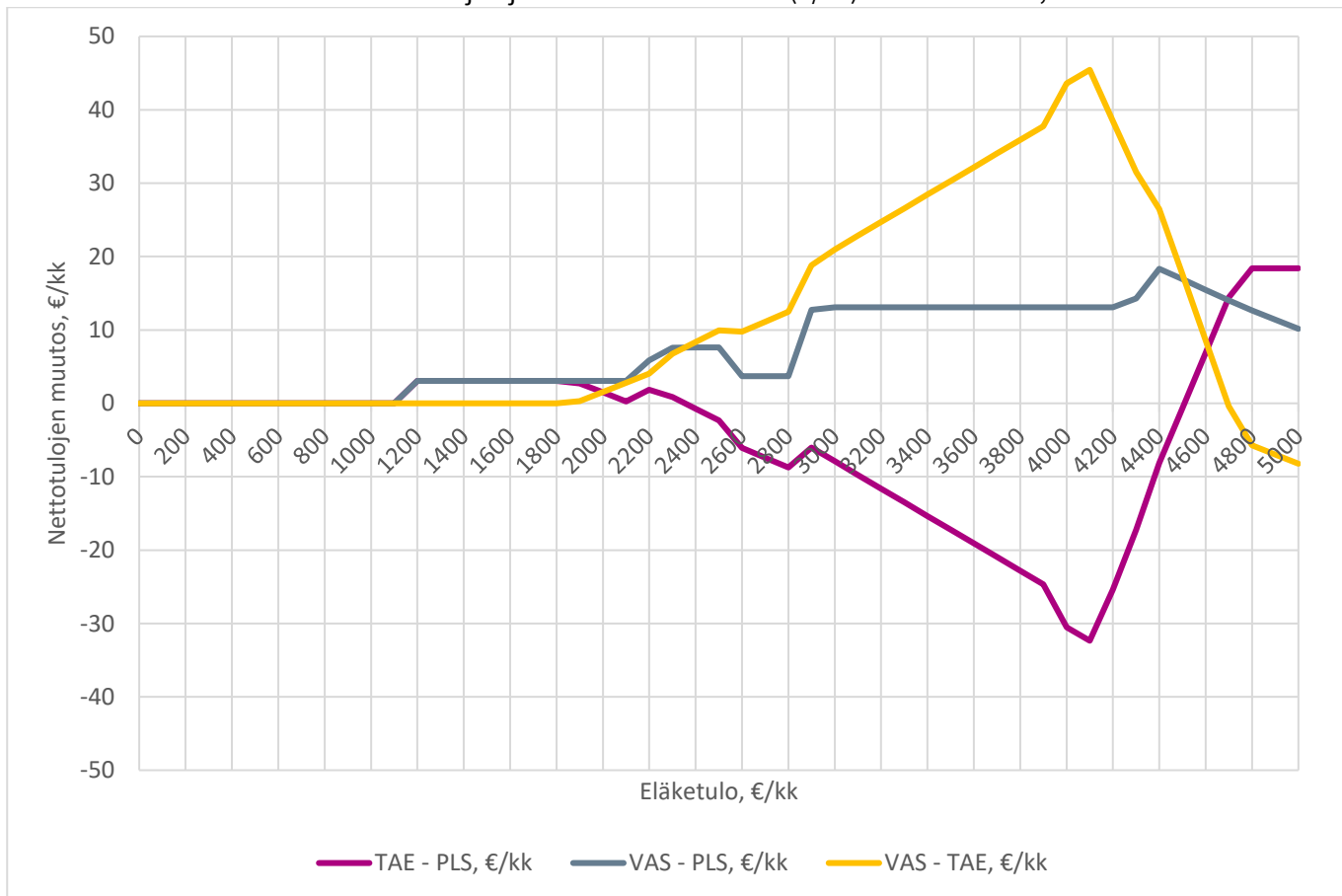
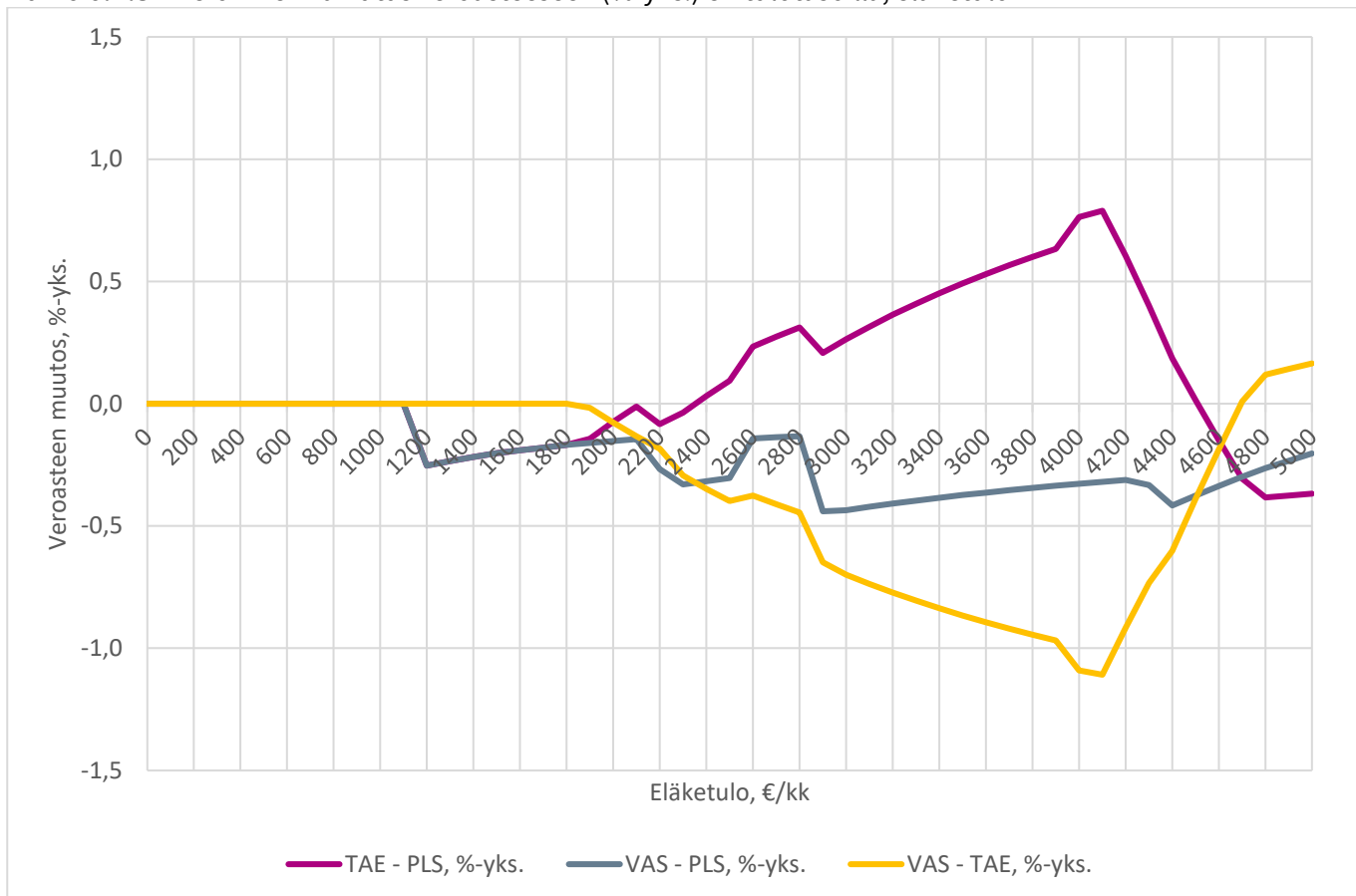
Kuvio 6.1.1A Reformien vaikutus verojen jälkeisiin nettotuloihin (€/kk) eri tulotasoilla, palkkatulo

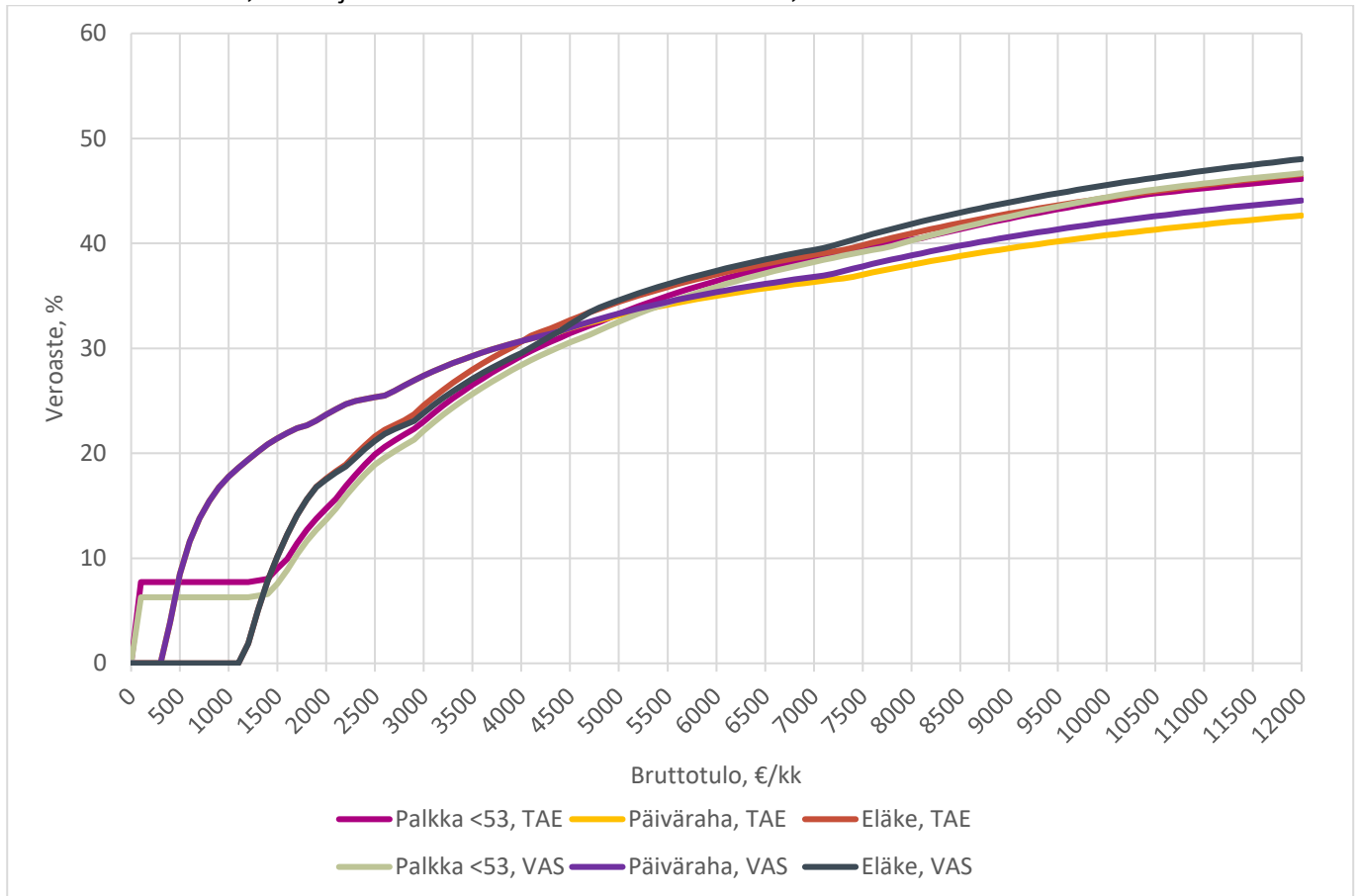

Kuvio 6.1.1B Reformien vaikutus veroasteeseen (%-yks.) eri tulotasoilla, palkkatulo

Kuvio 6.1.2A Reformien vaikutus verojen jälkeisiin nettotuloihin (€/kk) eri tulotasoilla, päivärahatulo**Kuvio 6.1.2B** Reformien vaikutus veroasteeseen (%-yks.) eri tulotasoilla, päivärahatulo

Kuvio 6.1.3A Reformien vaikutus verojen jälkeisiin nettotuloihin (€/kk) eri tulotasoilla, eläketulo**Kuvio 6.1.3B** Reformien vaikutus veroasteeseen (%-yks.) eri tulotasoilla, eläketulo

Kuvio 6.1.4 Palkka-, eläke- ja etuustulon veroaste eri tulotasoilla, %**Taulukko 6.1.5** Esimerkkejä nettoansioista eri bruttotulotasoilla, €/kk

Bruttotulo	PLS	TAE	VAS
Palkka 1 000 €/kk	923	923	937
Palkka 2 000 €/kk	1 682	1 705	1 726
Mediaanipalkka, 3 411 €/kk	2 503	2 525	2 554
Palkka 4 000 €/kk	2 802	2 829	2 864
Palkka 6 000 €/kk	3 777	3 814	3 849
Palkka 8 000 €/kk	4 742	4 772	4 779
Palkka 10 000 €/kk	5 605	5 594	5 562
Keskimääräinen työeläke, 1 868 €/kk	1 557	1 560	1 560

6.2 Esimerkkilaskelmia vaikutuksista käytettävissä oleviin tuloihin

Taulukko 6.2.1 Esimerkkilaskelma opiskelijan tulo muodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	VAS
Opintoraha	282	279	299
Verot	0	0	0
Yleinen asumistuki	319	0	382
Asumislisä	0	248	0
Opintolainan valtiontakaus	850	850	850
Toimeentulotuki	0	0	0
Käytettävissä olevat tulot (pl. opintolaina)	601	527	680
Käytettävissä olevat tulot (ml. opintolaina)	1 451	1 377	1 530

Taulukko 6.2.2 Esimerkkilaskelma työmarkkinatukea saavan työttömän tulo muodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	VAS
Työttömyyspäiväraha	808	800	855
Verot	129	124	139
Yleinen asumistuki	305	299	371
Toimeentulotuki	162	170	58
Käytettävissä olevat tulot	1 146	1 146	1 146

Taulukko 6.2.3 Esimerkkilaskelma keskimääräistä ansiosidonnaista päivärahaa saavan työttömän tulo muodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	VAS
Työttömyyspäiväraha	1 376	1 372	1 591
Verot	288	284	348
Yleinen asumistuki	106	99	124
Toimeentulotuki	0	0	0
Käytettävissä olevat tulot	1 194	1 188	1 367

Taulukko 6.2.4 Esimerkkilaskelma työmarkkinatukea saavan työttömän yksinhuoltajan tulo muodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	VAS
Työttömyyspäiväraha	808	800	1 053
Verot	129	124	192
Yleinen asumistuki	561	561	642
Elatustuki	399	399	399
Lapsilisä	372	372	372
Toimeentulotuki	185	188	0
Käytettävissä olevat tulot	2 197	2 197	2 274

Taulukko 6.2.5 Esimerkkilaskelma pienituloisen eläkeläisen tulo muodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	VAS
Eläkkeet	986	986	986
Verot	0	0	0
Eläkkeensaajan asumistuki	422	417	437
Toimeentulotuki	0	0	0
Käytettävissä olevat tulot	1 408	1 404	1 423

Taulukko 6.2.6 Esimerkkilaskelma pienituloisen palkansaajaperheen tulo muodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	VAS
Palkkatulot	3 411	3 411	3 411
Verot	432	376	340
Yleinen asumistuki	17	0	342
Lapsilisä	226	226	226
Varhaiskasvatusmaksut	0	0	0
Toimeentulotuki	0	0	0
Käytettävissä olevat tulot (pl. varhaiskasvatusmaksut)	3 221	3 261	3 639
Käytettävissä olevat tulot (ml. varhaiskasvatusmaksut)	3 221	3 261	3 639

Taulukko 6.2.7 Esimerkkilaskelma keskituloisen palkansaajaperheen tulo muodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	VAS
Palkkatulot	6 822	6 822	6 822
Verot	1 817	1 755	1 696
Yleinen asumistuki	0	0	0
Lapsilisä	226	226	226
Varhaiskasvatusmaksut	130	130	130
Toimeentulotuki	0	0	0
Käytettävissä olevat tulot (pl. varhaiskasvatusmaksut)	5 231	5 292	5 351
Käytettävissä olevat tulot (ml. varhaiskasvatusmaksut)	5 101	5 163	5 222

Taulukko 6.2.8 Esimerkkilaskelma suurituloisen palkansaajaperheen tulo muodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	VAS
Palkkatulot	17 055	17 055	17 055
Verot	7 104	7 050	7 067
Yleinen asumistuki	0	0	0
Lapsilisä	226	226	226
Varhaiskasvatusmaksut	435	435	435
Toimeentulotuki	0	0	0
Käytettävissä olevat tulot (pl. varhaiskasvatusmaksut)	10 177	10 231	10 213
Käytettävissä olevat tulot (ml. varhaiskasvatusmaksut)	9 741	9 795	9 778

6.3 Esimerkkilaskelmia työnteon kannustimista

Työnteon taloudellisia kannustimia mitataan tyypillisesti marginaaliveroasteiden ja työllistymisveroasteiden avulla. Efektiivinen marginaaliveroaste liittyy työnteon lisäämisen kannustimiin (ns. intensiivinen marginaali) ja se kertoo, kuinka suuri osa palkan kasvusta menee veroihin ja pienentyneisiin sosiaalietuuksiin. Tulonlisäyksenä on esimerkkilaskelmissa käytetty 100 €/kk efektiivistä marginaaliveroastetta laskettaessa. Työllistymisveroaste puolestaan liittyy nimensä mukaisesti työllistymisen kannustimiin (ns. ekstensiivinen marginaali) ja se kertoo, kuinka suuri osa palkasta menee veroihin ja pienentyneisiin sosiaalietuuksiin työttömän siirtyessä töihin.

$$\text{Marginaaliveroaste, \%} = \frac{\text{Verojen ja veroluonteisten maksujen muutos}}{\text{Bruttopalkan lisäys}} \times 100$$

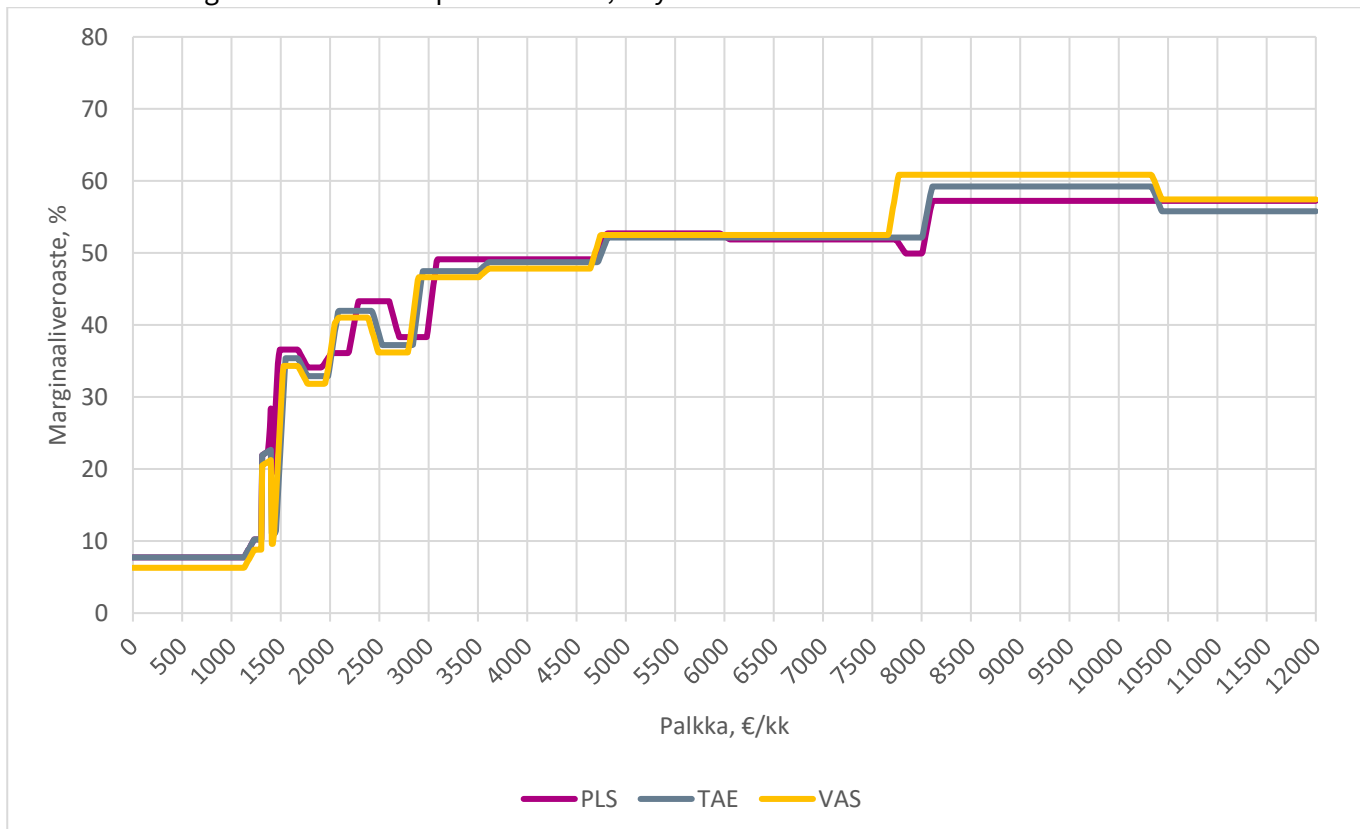
$$\text{Efektiivinen marginaaliveroaste, \%} = \left(1 - \frac{\text{Käytettävissä olevien tulojen muutos}}{\text{Bruttopalkan lisäys}}\right) \times 100$$

$$\text{Työllistymisveroaste, \%} = \left(1 - \frac{\text{Käytettävissä olevien tulojen muutos}}{\text{Bruttopalkka}}\right) \times 100$$

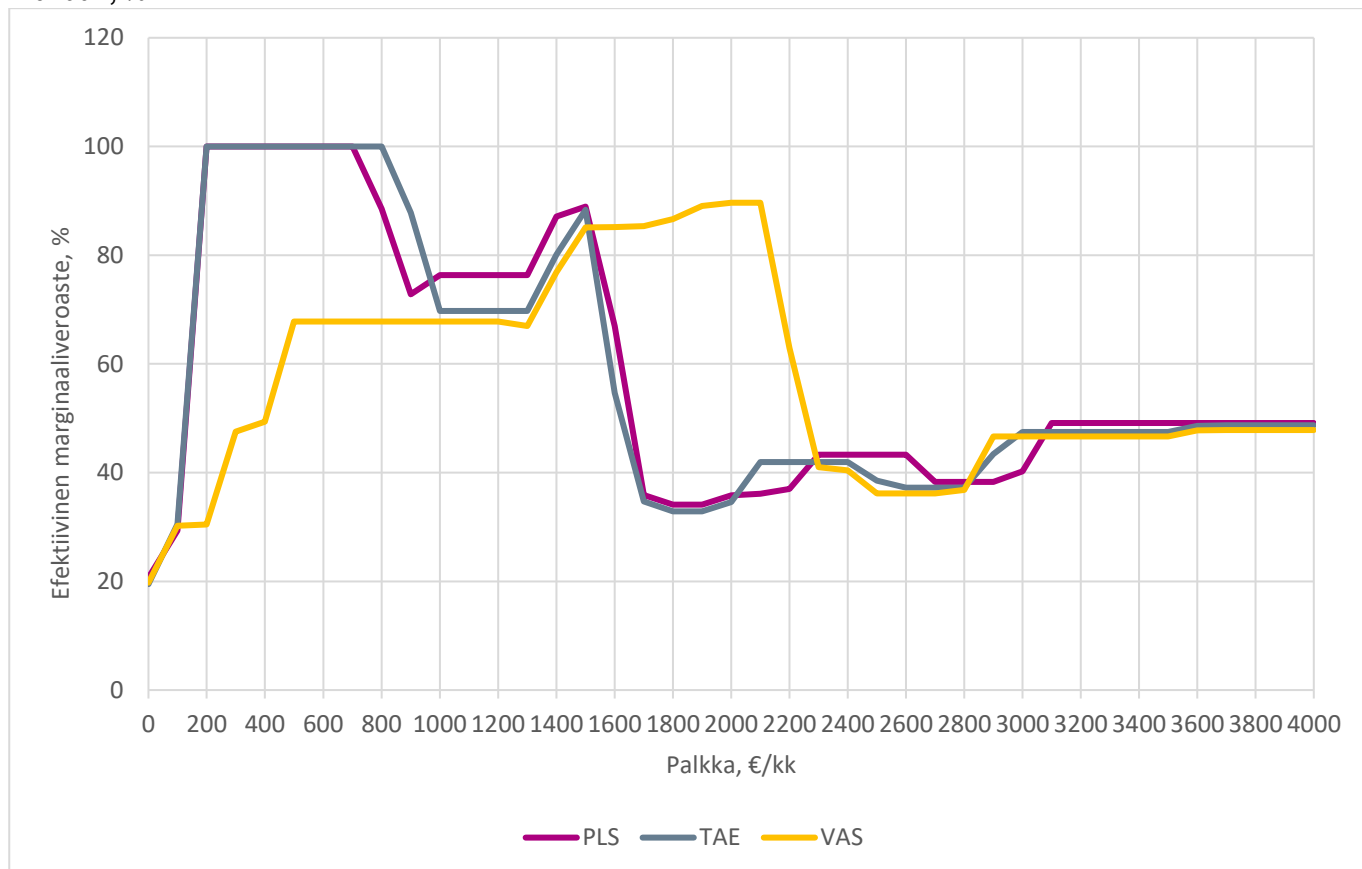
Mitä suuremman arvon mittarit saavat, sitä heikommät ovat työnteon kannustimet. Kannustinloukut liittyvät tilanteisiin, joissa henkilön käytettävissä olevat tulot kasvavat vain hyvin vähän tai eivät ollenkaan työllistymisen tai työnteon lisäämisen myötä. Kannustinloukuille ei ole määritelty virallisia rajoja, mutta työttömyysloukuksi on tutkimuksissa tyypillisesti määritelty tilanne, jossa henkilön työllistymisveroaste on yli 80 % ja tuloloukuksi tilanne, jossa efektiivinen marginaaliveroaste on yli 70 tai 80 %.

Kuvioita tulkittaessa on huomioitava, että kannustinvaiikutuksia kuvaavat esimerkkilaskelmat ovat herkkiä taustaoletuksille, jotka liittyvät muun muassa asumiskustannuksiin ja perherakenteeseen.

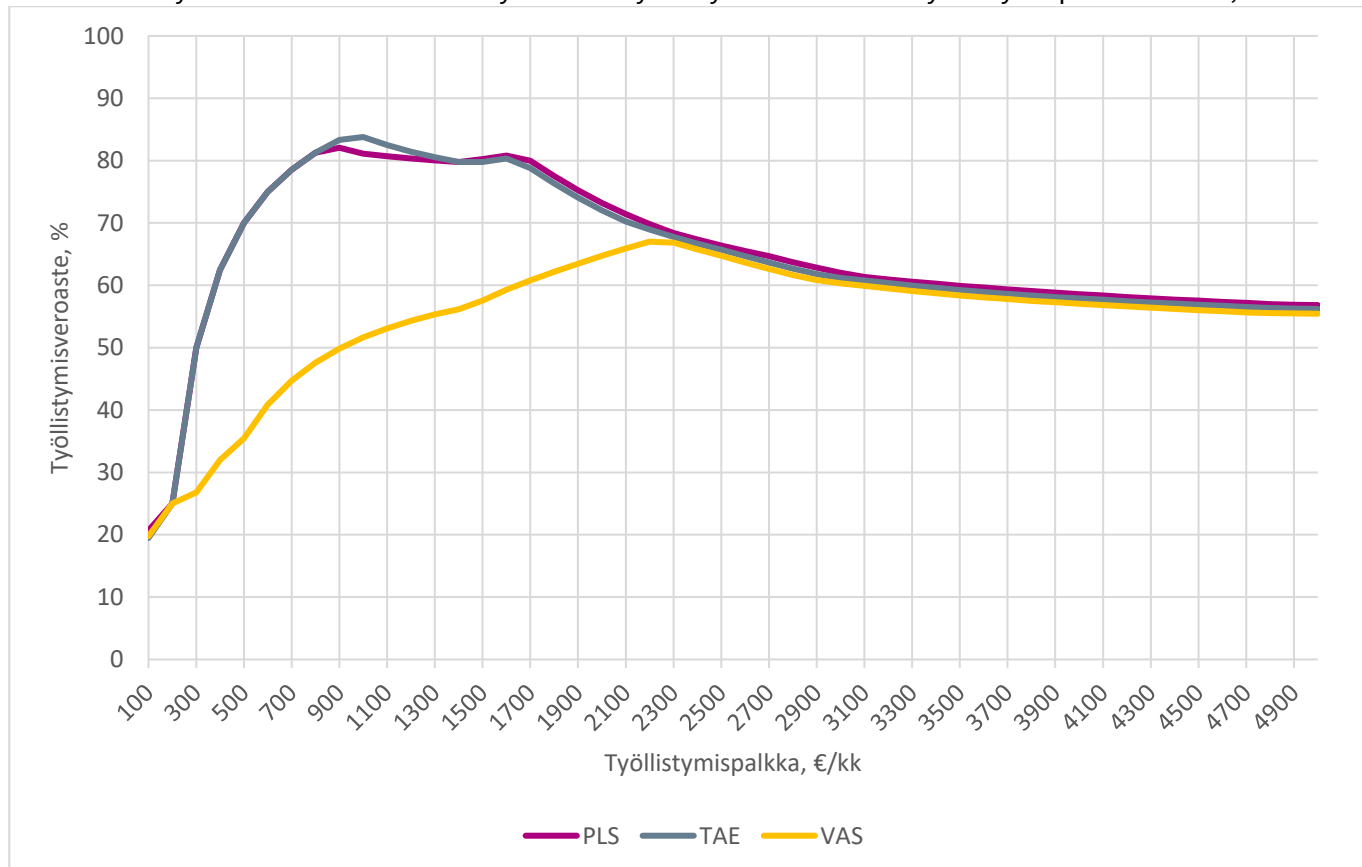
Kuvio 6.3.1 Marginaaliveroaste eri palkkatasoilla, %-yks.

Kuvio 6.3.2 Työmarkkinatukea saavan työttömän efektiivinen marginaaliveroaste (sovitellun) palkkatulon mukaan, %

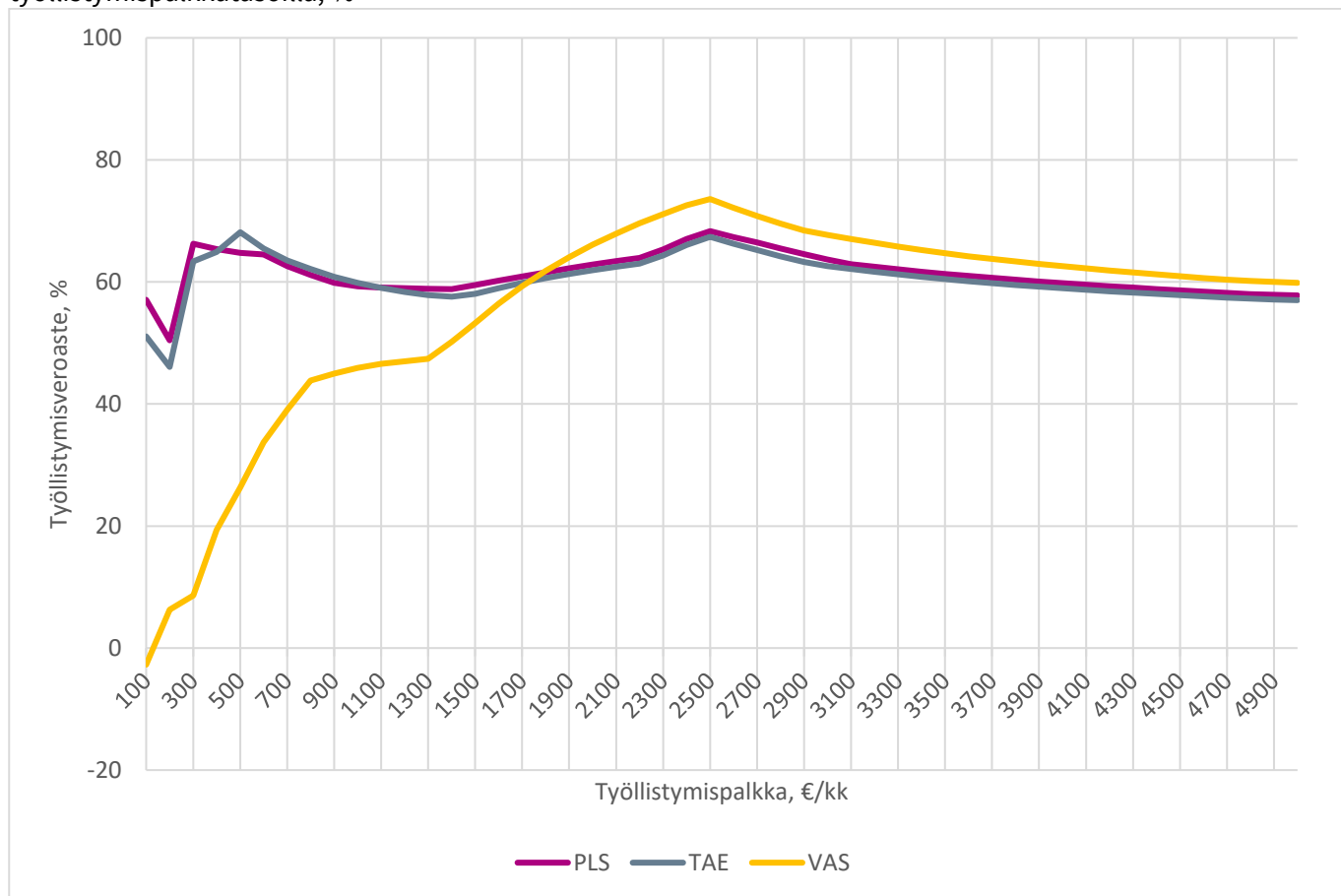

Kuvio 6.3.3 Työmarkkinatukea saavan työttömän työllistymisveroaste eri työllistymispalkkatasoilla, %

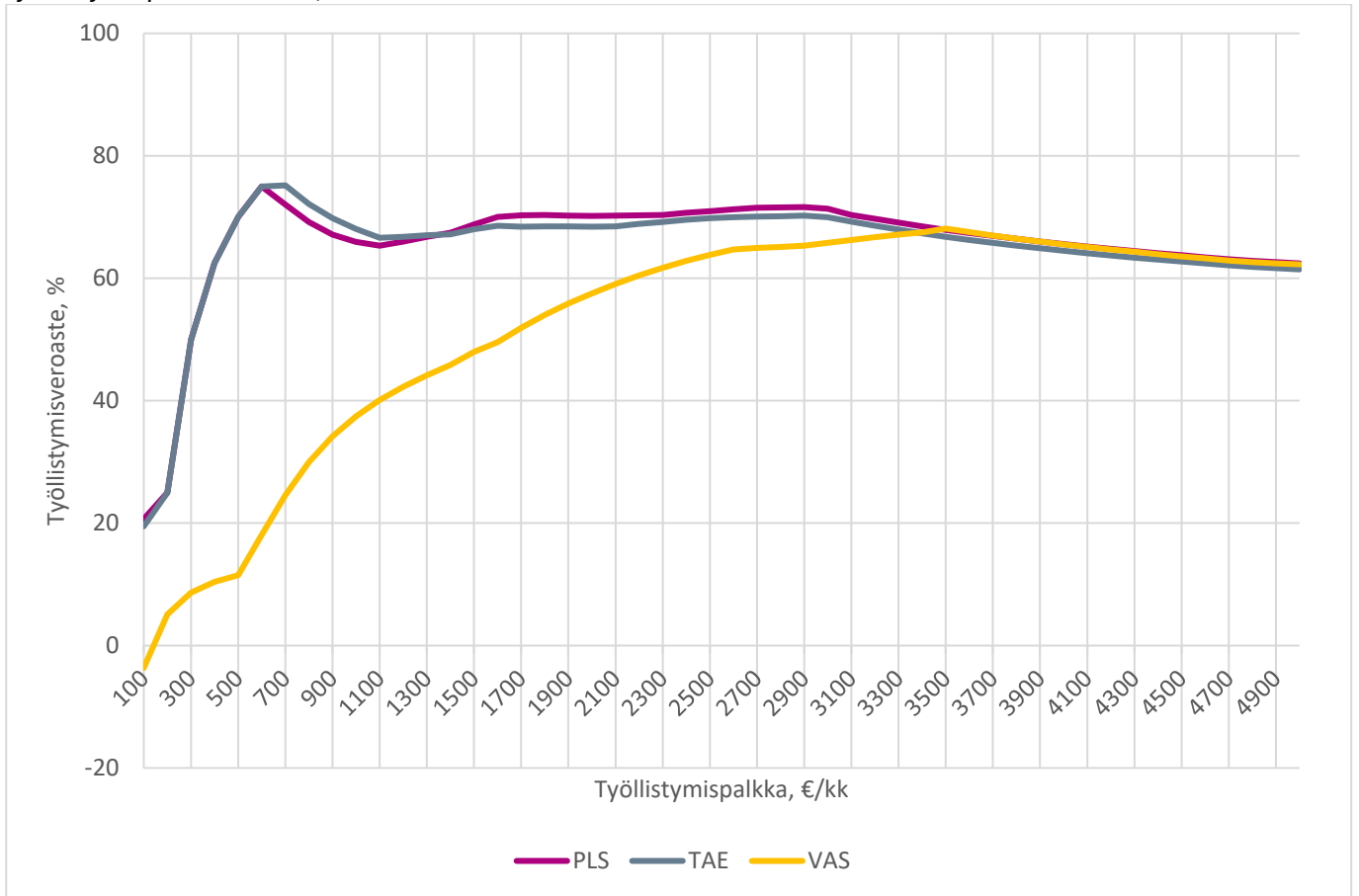

Taulukko 6.3.4 Työmarkkinatukea saavan työttömän työllistymisveroaste (osa-aikatyö -> kokoaikatyö), %

Palkka, €/kk	PLS	TAE	VAS
700 → 1 400	81,0	81,0	67,7
1000 → 2000	65,2	60,3	77,8
1300 → 2600	50,9	48,8	71,9
1000 → 3000	52,5	49,9	64,7
1500 → 3000	43,8	42,6	63,1
2000 → 3000	39,7	39,6	51,6

Kuvio 6.3.5 Keskimääräistä ansiosidonnaista päivärahaa saavan työttömän työllistymisveroaste eri työllistymispalkkatasoilla, %

Kuvio 6.3.6 Työmarkkinatukea saavan työttömän yksinhuoltajan työllistymisveroaste eri työllistymispalkkatasoilla, %

7. Tulonsiirtoreformien työllisyysvaikutukset

Tässä luvussa esitetään arvio politiikkamuutosten vaikutuksista työnteon kannustimiin ja työllisyyteen ja edelleen sitä kautta tuloeroihin. Laskelma ei huomioi ns. yleisen tasapainon vaikutuksia. Myöskään välillisten verojen osalta dynaamisia vaikutuksia ei ole arvioitu.

Muistion luvuissa 3-6 sosiaaliturvaan ja henkilöverotukseen kohdistuvien muutosten vaikutukset on arvioitu staattisella mikrosimulointimallilla. Staattinen laskentakehikko soveltuu kohtuullisen hyvin pienten politiikkamuutosten välittömien vaikutusten arviontiin, koska lyhyellä aikavälillä pienten muutosten vaikutus käyttäytymiseen voidaan usein olettaa melko vähäiseksi. Sen sijaan on todennäköistä, että se ei ole riittävä analyysiväline arvioitaessa laajojen, nimenomaan käyttäytymisvaikutuksiin pyrkivien reformien vaikutuksia. On oletettavaa, että tällaisissa tapauksissa staattinen laskelma ali- tai yliarvioi vaikutuksia esimerkiksi tulonjakoon ja kustannuksiin. Taloustieteellinen kirjallisuus ei kuitenkaan anna yksiselitteistä vastausta näiden käyttäytymisvaikutusten mittaluokasta varsinkaan, jos reformikokonaisuuteen sisältyy paljon erilaisia muutoksia ja ne kohdistuvat eri tavoin eri väestöryhmiin.

Työnteon taloudellisten kannustimien muutosten arvioinnissa käytetään lähtökohtaisesti vastaavaa mikrosimulointiin pohjautuvaa menetelmää kuin viime aikoina on käytetty useissa suomalaisissa tutkimuksissa ja vaikutusarvioissa (ks. esim. [Kotamäki 2016](#), [VM 2017a](#), [Mattila ym. 2017](#), [Kärkkäinen & Tervola 2018](#), [VM 2023a](#))²⁰.

Menetelmässä keskitytään kokoaikaisten työllisten määrän muutokseen eli ns. ekstensiiviseen marginaaliin eikä ns. intensiiviseen marginaaliin, jolla tarkoitetaan työnteon määrään liittyvää päätöstä töissä ollessa (työtunnit)²¹. Laskelmassa arvioidaan ensin SISU-mikrosimulointimallilla politiikkamuutosten vaikutus työn vastaanottamisen kannustimiin väestötasolla. Työllistymisveroasteiden laskemiseksi työllistymispalkka estimoidaan regressiomallilla. Tämän jälkeen työllistymisveroasteiden kautta lasketun keskimääräisen työllistymisestä saatavan taloudellisen hyödyn suhteellista muutosta kerrotaan työn tarjonnan joustolla ja työllisten lukumäärällä:

$$\text{Työllisyyden muutos} = \text{työllistymisen kannustimien suhteellisten muutosten keskiarvo} * \text{jousto} * \text{työllisten lukumäärä}$$

Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa estimoidut työn tarjonnan joustot vaihtelevat paljon (ks. esim. Chetty 2012) eikä suomalaisia tutkimuksia kannustimien vaikutuksesta työllistymistodennäköisyyteen ole tehty kovin paljon (ks. esim. [Kyyrä ym. 2017](#) ja [Jäntti ym. 2015](#)). Oletuksena kuitenkin pidetään jouston arvoa 0,17 pohjautuen [Jäntin ym. \(2015\)](#) julkaisuun, jota myös valtiovarainministeriö on käyttänyt tämän tyyppisissä laskelmissa viime aikoina (ks. [VM 2023a](#)).

On huomioitava, että käytettävä keskimääräinen joustoluku voi kuitenkin edustaa huonosti tässä arviossa huomioituja politiikkatoimia ja niiden kohteena olevia väestöryhmiä. Koska kyseessä on kokopäivätyöhön työllistymisen laskennallisia kannustimia hyödyntävä menetelmä, ei laskelma ota myöskään huomioon esimerkiksi osa-aikatyön vastaanottamisen kannustimien muutoksia tai siirtymiä osa-aikatyön ja kokopäivätyön välillä.

²⁰ Menetelmän tarkempi kuvaus ja mm. siihen liittyviä rajoitteita on esitetty [Kärkkäisen ja Tervolan \(2018\)](#) tutkimuksessa. Tässä laskelmassa käytetty menetelmä poikkeaa edellä mainitusta tutkimuksesta mm. siten, että työllistymisveroasteiden laskennassa ei huomioida soviteltua työttömyyspäivärahaa. Kyseisestä tutkimuksesta poiketen työllisyyden muutosta ei myöskään lasketa mikrotasolta, vaan käyttämällä Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen tietoa työllisten lukumäärästä (vrt. [VM 2017](#)).

²¹ Ekstensiivisen marginaalin työn tarjonnan jousto kuvaa työllistymisen kannustinten ja työn tarjonnan välistä suhdetta. Jouston arvo kuvaa siis sitä, kuinka herkästi ihmiset reagoivat kannustimien muutoksiin ekstensiivisellä marginaalilla (työllistymispäätös). Esimerkiksi työn tarjonnan jouston arvolla 0,17 työn vastaanottamisen kannustimien (1-työllistymisveroaste) parantuminen 1 prosentilla lisää työllisyyttä 0,17 prosenttia.

Edellä kuvatulla menetelmällä on arvioitu tuloverotukseen kohdistuvat muutokset ja sosiaaliturvan muutokset pois lukien kuitenkin työttömyysturvaan kohdistuvat muutokset (indeksitarkistuksia lukuun ottamatta), sairauspäivärahan muutos ja yleisen asumistuen suojaosan palauttaminen. Näiden reformien työllisyysvaikutusten arvioinnissa on käytetty seuraavia lähteitä (luvut sisältyvät myös taulukkoon 7.2):

Taulukko 7.1: Työllisyysvaikutusten arvioinnissa käytetyt ulkoiset lähteet (vaikutuksen suunta VAS-TAE)

	Työllisten määrän muutos	Lähde	Huomioita
Perutaan työttömyysturvan korotusosista ja korotetuista ansio-osista luopuminen	~ 0	HE 135/2024	Arvioitu hallituksen esityksessä vähäiseksi.
Perutaan osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärän pienentäminen 35 prosenttiin	~ 0		Työllisyysvaikutusta ei ole arvioitu hallituksen esityksessä (HE 135/2024). Oletettu vähäiseksi (nolla).
Perutaan työttömyysturvan tason porrastaminen keston mukaan	-12 800	HE 13/2024	
Perutaan lapsikorotusten poistaminen	-10 000	VM (2023b) ja HE 73/2023	Arviot vaihtelevat menetelmästä ja oletuksista riippuen n. 9 000–23 000 välillä.
Perutaan lomakorvausten jaksotus	-2 200	HE 73/2023	
Perutaan omavastuupäivien poistuminen	-100	HE 73/2023	
Perutaan työttömyysturvan työssäoloehdon pidentäminen	-5 700	HE 73/2023	
Perutaan tuloperusteinen työssäoloehto	-1 500	HE 73/2023	
Perutaan työttömyysturvan (vaihtoehdossa myös korotus 500 euroon) ja yleisen asumistuen suojaosien poistuminen	~ 0	VM (2023c) , VM 2023d , Kalin ym. (2023) ja HE 73/2023	Vaikutus kokoaikaiseen työllistymiseen. Työttömyyden aikainen (satunnainen tai osa-aikainen) työnteko lisääntyi kuitenkin Kalinin ym. (2023) tutkimuksen perusteella.
Perutaan sairauspäivärahan laskukaavan muutokset	-5 000	VM (2024)	
Eläkkeensaajan asumistuen 300 euron ansiotulovähennys	~		Työllisyysvaikutusta ei arvioitu

Välillisten verojen muutosten työllisyysvaikutuksia ei ole arvioitu muistiossa.

Työllisyyden muutoksen vaikutusta tulojakoon arvioidaan karkeasti [Kärkkäisen ja Tervolan \(2018\)](#) estimoimalla marginaalivaikutuksella, jonka mukaan työllisyyden paraneminen 10 000 henkilötyövuodella laskee Gini-kerrointa 0,04 %-yksikköä. Tulonjakotarkastelu rajoittuu tässä laskelmassa vain kyseiseen indikaattoriin.

Taulukko 7.2: Poliittikkamuutosten arvioitu vaikutus työllisyyteen ja Gini-kertoimeen

	Työllisten määrän muutos	Gini-kertoimen muutos, %-yksikköä	Pienituloisuuden muutos, %-yksikköä
1. Tuloverotus ja sosiaaliturva¹			
1.1 Staattinen laskelma			
TAE-PLS	0	+0,1	+0,1
VAS-PLS	0	-1,2	-1,0
Erotus (VAS-TAE)	0	-1,3	-1,1
1.2 Työllisyysvaikutus huomioiden			
TAE-PLS	+16 400	+0,0	+0,1
VAS-PLS	-34 300	-1,0	-1,0
Erotus (VAS-TAE)	-50 700	-1,1	-1,1
2. Välilliset verot (staattinen)²			
TAE-PLS	-	+0,0	
VAS-PLS	-	+0,0	
Erotus (VAS-TAE)	-	+0,0	

¹ ml. mahdolliset varhaiskasvatusmaksuja koskevat muutokset. Varhaiskasvatusmaksujen osalta arvioissa on huomioitu Talouspolitiikan arviointineuvoston suosituksen mukaisesti, että työnteon kannustimia parantava vaikutus huomioidaan kahden huoltajan perheissä vain toisen puolison osalta (arviolta yli 80 prosenttia varhaiskasvatusmaksuja maksavista perheistä).

² ml. välillisten verojen indeksivaikutukset

Työllisyysvaikutukset eivät pyri kuvaamaan (eivätkä kuvaa) koko talousarvioesityksen tai eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjetin vaikutuksia. Työllisyysvaikutukset on huomioitu muistiossa, jotta saman laskentakehikon sisällä pystyttäisiin edes karkeasti arvioimaan tulonsiirtojärjestelmään tehtävien muutosten aiheuttamien kustannusvaikutusten, tulonjakovaikutusten ja työllisyysvaikutusten suhdetta toisiinsa.

Lähteet

- Chetty, R. (2012) Bounds on Elasticities with Optimization Frictions: A Synthesis of Micro and Macro evidence on Labor Supply, *Econometrica*, Vol. 80, No. 3, 969-1018.
- Immervoll, H., Lindström, K., Mustonen, E., Riihelä, M. & Viitamäki, H. (2005): Static Data ageing techniques: accounting for population changes in tax benefit microsimulation models. EUROMOD Working paper No. EM7/05.
- Jäntti, M., Pirttilä, J., & Selin, H. (2015). Estimating labour supply elasticities based on cross-country micro data: A bridge between micro and macro estimates? *Journal of Public Economics*, 127, 8799.
- Kalin, S., Kyyrä T. & Matikka, T. (2023). Combining Part-time Work and Social Benefits: Empirical Evidence from Finland. VATT Working papers 159.
- Koivisto, A. (2023). Tax planning and investment responses to dividend taxation. VATT Working Paper 154.
- Kotamäki, M. (2016). Participation Tax Rates in Finland, Earned-income Tax Credit Investigated. Aboa Centre for Economics Discussion Paper No. 107.
- Kyyrä, T., Pesola, H., & Rissanen, A. (2017). Unemployment Insurance in Finland: A Review of Recent Changes and Empirical Evidence on Behavioral Responses. VATT Research Reports 184.
- Kärkkäinen, O. & Tervola, J. (2018). Talouspolitiikan vaikutukset työllisyyteen ja tuloeroihin 2015-2018. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 59/2018.
- Mattila, J., Kotamäki, M. & Tervola, J. (2017). Turning static pessimism to dynamic optimism - An ex-ante evaluation of unemployment insurance reform in Finland. KELA Working papers 124.
- Riihelä, M. (2010). Arvonlisäveroreformien tulonjakovaikutukset. Muistio valtiovarainministeriön verotyöryhmälle 1.2.2010.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2021). Työttömyysturvan kehittämisen työryhmän raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2021:11.
- Valtiovarainministeriö (2017a). Kannustinloukut ja alueellinen liikkuminen – työryhmän selvityksiä. Kannustinloukkutyöryhmän selvitys, valtiovarainministeriö 3.3.2017.
- Valtiovarainministeriö (2017b). Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän raportti. Valtiovarainministeriön julkaisu 12:2017.
- Valtiovarainministeriö (2023a). Työllistymisen kannusteet vuoden 2024 aikana voimaan astuvissa muutoksissa. Rakenneyksikön muistio, valtiovarainministeriö 8.12.2023.
- Valtiovarainministeriö (2023b). Lapsikorotusten vaikutus työttömyysturvassa. Rakenneyksikön muistio, valtiovarainministeriö 6.10.2023.
- Valtiovarainministeriö (2023c). Työttömyysturvan suojaosien työllisyysvaikutukset. Rakenneyksikön muistio, valtiovarainministeriö 6.10.2023.

- Valtiovarainministeriö (2023d). Yleisen asumistuen muutosten työllisyysvaikutukset. Rakenneyksikön muistio, valtiovarainministeriö 6.10.2023.
- Valtiovarainministeriö (2023e). Verokartoitus. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:15.
- Valtiovarainministeriö (2024). Sairauspäivärahat ja työllisyys. Rakenneyksikön muistio, valtiovarainministeriö 30.9.2024.
- Vartia, Y. & Vartia, P. (1979). Liikevaihtoveron korottaminen ja tulojen ostovoima. ETLA keskusteluaiheita no. 33.

Liite 1: Hallituksen esitykset

Talousarvioesityksen osalta laskelmassa huomioitujen vero- ja etuusperusteiden muutokset (ja niihin liittyvät yksittäiset vaikutusarviot) on esitetty yksityiskohtaisesti seuraavissa hallituksen esityksissä:

Sosiaaliturva:

- Työttömyysturvan korotusosien ja korotetun ansio-osan poisto sekä osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärän lasku 35 prosenttiin: [HE 135/2024 vp](#)
- Yleisen asumistuen varallisuusharkinta ja eläkkeensaajan asumistuen varallisuusharkinnan kiristäminen. Yleisen asumistuen kuntaryhmien muutos. Eläkkeensaajan asumistuen lisäomavastuun kiristys. [HE 126/2024 vp](#).
- Kansaneläkkeen, takuueläkkeen ja sairauspäivärahan alaikärajan nosto 18 ikävuoteen: [HE 125/2024 vp](#)
- Sairausvakuutuksen 70 prosentin korvaustasoon oikeuttavan tulorajan laskeminen lain tasolla 20 780 euroon, ja korvausprosentin alentaminen tulorajan ylittävillä tuloilla 15 prosenttiin: [HE 123/2024 vp](#)
- Oppimateriaalilisän rajaaminen alle 18-vuotiaille: Julkisen talouden suunnitelma
- Opiskelijoiden siirto opintotuen asumislisän piiriin ja asumislisän tason tarkistaminen: [HE 160/2024 vp](#)

Tuloverotus:

- Tuloverotuksen muutokset: [HE 108/2024](#)

Välilliset verot:

- Yleisen arvonlisäverokannan ja vakuutusmaksuveron korotus: [HE 61/2024 vp](#)
- 10 prosentin arvonlisäverokantaan kuuluvien tuotteiden siirto 14 prosentin kantaan; sekä inkontinenssisuojien, kuukautissuojien ja vaippojen siirto 14 prosentin arvonlisäverokantaan: [HE 141/2024 vp](#)
- Makeisten arvonlisäverokannan korotus: [Hanke VM088:00/2024](#)
- Tupakkaveron korotus: [HE 97/2024 vp](#)
- Väkevien alkoholijuomien veronkorotus: [HE 106/2024 vp](#)
- Virvoitusjuomaveron muutokset: [HE 280/2022 vp](#), korotus hallitusohjelman ja kehysriihen mukainen
- Jakeluvuorituksen muutokset: [HE 121/2024 vp](#)

Liite 2: Tulokymmenysten alarajat

Tulokymmenysten rajat on muodostettu SISU-mikrosimulointimallissa Tilastokeskuksen tulojakotilastojen tavoin kotitalouden ekvivalenttien käytettävissä olevien rahatulojen mukaisesti. Ekvivalentteja tuloja käyttämällä tulovertailuissa pyritään saamaan eri kokoiset ja rakenteeltaan erilaiset kotitaloudet vertailukelpoisiksi ottamalla huomioon yhteiskulutushyödyt (skaalaedut).

Menetelmässä henkilöiden käytettävissä olevat rahatulot summataan ensin kotitaloukselle, jonka jälkeen kotitalouden yhteenlasketut tulot jaetaan kotitalouden kulutusyksiköiden määrällä käyttämällä OECD:n modifioitua ekvivalenssiskaala, jossa:

- kotitalouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1
- muut yli 13-vuotiaat henkilöt saavat painon 0,5
- lapset saavat painon 0,3 (lapsiksi on määritelty 0–13-vuotiaat).

Tämän jälkeen jokaiselle kotitalouden jäsenelle tulee sama ekvivalentti tulo. Henkilöt järjestetään tämän jälkeen tulojen mukaiseen järjestykseen ja jaetaan kymmeneen yhtä suureen ryhmään. Jokainen kotitalouden henkilö kuuluu siten samaan tulokymmenykseen. Menetelmän takia tuloajat kuvaavat käytettävissä olevien tulojen rajaa yhden hengen kotitaloudelle. Muille kuin yhden hengen kotitalouksille luvut on kerrottava kotitalouden kulutusyksiköiden määrällä (esim. lapsettomalla pariskunnalla luvulla 1,5).

Alla olevassa taulukossa esitetyt tulokymmenysten alarajat kuvaavat pysyvän lainsäädännön simuloinnin mukaista tilannetta.

Tulokymmenysten alarajat

Tulodesiili	Desiilin alaraja, €
1	.
2	16 420
3	20 154
4	23 922
5	27 437
6	30 750
7	34 284
8	38 491
9	44 121
10	53 975